ANT

Sosyalist Açıdan Doğu Sorunu Ve Köy Enstitüleri

Haftalık Dergi • 13 Mayıs 1969 • Sayı 124 • 125 kuruş

bitmeyen kavga

HAFTANIN NOTLARI

Play Boy'da demeç!

Faşist Yunan cuntasının verilen süre sona erdiği halde seçim yaptırmamış olması nedeniyle Yunanistan'ın Avrupa Konseyi'nden çıkartılması talebi, Konsey üyesi ülkelerin bakanlar komitesi tarafından görüşülmüş, ancak mesele Amerika'nın kulis faaliyetiyle boğuntuya getirilerek herhangi bir karara varılması aralık ayına ertelenmiştir. Türkiye Dışişleri Bakanı ise, toplantıda faşist Yunan cuntası karşısında kesin bir tutum takınmamış, çekimser kalarak kaçak oynamıştır. Dışişleri Bakanı Çağlayangil Londra'da bulunduğu sırada bir skandala da sebep olmuş, bir işadamının davetlisi olarak kart zamparaların devam ettiği Play Boy Kulübü'ne giderek oradan siyasi demeçler vermiştir. Böyle bir yere giden ilk dışişleri bakanı, Çağlayangil'dir ve İngiliz gazeteleri bu skandalı dillerine dolayarak alay konusu yapmışlardır.

4 mayıs

Tahliye edildi

■ İETT Genel Müdürü'nün ihbarı sonucunda «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla Nisan başında tutuklanan Ahmet Şengenç, Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan ilk duruşmasından sonra tahliye edilmiştir. İETT Bağlarbaşı Deposu şoförlerinden olan Şengenç, 36 gün tutuklu kaldıktan sonra müdafii Avukat İbrahim Türk'ün savunması üzerine serbest bırakılmıştır.

Polis Kordonu

■ Erzurum Üniversitesi'nde FKF'lilerin düzenlediği şiir gecesinin faşist komandolar tarafından basılmasından sonra Erzurum'da yayınlanan Halkın Sesi adlı mahalli gazete, cihad namazı ve üniversiteyi basmak üzere çağrılar yayınlamağa başlamıştır. Bunun üzerine üniversite, yurt ve fakülteler tamamen polis kordonu altına alınmış, hattâ Erzurum'un kalabalık semtleri civar illerden getirilen polis birliklerinin kontroluna terkedilmiştir. Öte yandan, MTTB'nin Kayseri'de yapılmakta olan kongresine katılan delegeler birbirleriyle kıyasıya dövüşmüş bu yüzden kongre tatil edilmiştir.

M Eren'in açıklaması

■ 121. sayımızda, «Naziler Sahnede» başlığıyla verdiğimiz haberde Türkeş'e karşı olan CKMP'lilerin yeni bir parti kurmak üzere bazı şahıslarla temasta olduklarını bildirmiştik. Mürettip hatası yüzünden haber yanlış anlamalara yol açacak şekilde çıkmıştır. Haberde ismi geçen Dr. Memduh Eren, dergimize yaptığı açıklamada kendisinin bu temaslarda yer almadığını söylemiştir. Düzeltir, özür dileriz.

Türk Birliği Duyurusu

■ İktidarın keyfi bir karar alarak Türk işçilerinin pasaport uzatma işlemlerini yüksek bir harca bağlaması üzerine Stockholm Türk Birliği de bir protesto bildirisi yayınlamıştır. Bildiride «Bizleri birer ihraç metaı gibi yaban ellere gönderip emeğimizin komisyonu ile lüks yaşamlarını sürdürenler, senin alınterinden çalacakları 75 milyonluk «haraç» ile zenginliklerini katmerleştirmek istiyorlar. Bu haraca boyun eğme! Anayasanın sana tanıdığı direnme hakkını kullan! Bu haracı ödeme!» denilmektedir.

Doğu'nun Dramı

■ Hakkâri'nin Çukurca İlçesi Muhtarı, bakanlıklara ve Hakkâri Valiliği'ne çektiği telgrafta, çevreyle bağlantısı kesilen ilçede kıtlığın hüküm sürdüğünü belirterek, «Açlıktan ot yiyen üç kişi ölmüştür» demiş ve yardım istemiştir. İlçe halkı ise, Karayolları Genel Müdürlüğü'ne çektiği telgrafta, «Açlıktan ölmemek için göç etmeye hazırlanıyoruz. Bize yalnız katır yolu açın» demektedirler. Bölgede üç aydan beri süregelen bu korkunç sefaletten ve açlıktan, resmi makamlar ancak «imdat» telgraflarından sonra haberdar olabilmişlerdir.

5 mayıs

Partizanlık

■ AP iktidarının partizan baskılarının son örneği, Gaziantep'te Yapı İşleri 9. Bölge Müdürlüğü'nde personel şefi olarak çalışan Hayri Balta'nın görevine son verilmesi olmuştur. Bölge Müdürlüğü'nün hiçbir gerekçe göstermeden Balta'nın işakdini feshetmesinin nedeni, ailevi bir konu yüzünden kendisine kızgın olan bir akrabasının Gaziantep'teki AP'li çevreleri harekete geçirmesidir. Balta'nın durumu AP Merkez İlçe Yönetim Kurulu'nda görüşüldükten sonra bir bölge gazetesinde imzasız bir yazı yayınlattırılarak, «Moskova hayranlarının makam sahibi oldukları» ileri sürülmüş, bu yazı Bayındırlık Bakanı Orhan Alp'e gönderilmiş, sonunda Alp'in telefon emriyle Balta görevden uzaklaştırılmıştır. Öteyandan Malatya'da göz mütehassıslığı yapmakta olan Dr. Ziya Oykut da devrimci tutumu yüzünden Giresun Devlet Hastanesi'ne sürülmüştür.

Karagöz'ü bastılar

■ Dünyaca tanınmış Türk yazarı Aziz Nesin'in «Karagöz Berber Nonoş» adlı piyesini temsil eden Kadıköy İl Tiyatrosu da, MHP'nin faşist komandoları tarafından basılmıştır. Seyirciler arasına sızan komandolar, eserde «Bozkurt kanı» sözü geçince «Bozkurtlar Hücum» diyerek sahneye saldırmışlar, dekorları tahrip etmişler ve oyuncuları tartaklamışlardır. Faşist komandolar seyircilere de saldırmışlar ve bazılarını yaralamışlardır. Ellerindeki sopalarla tiyatronun camlarını da kıran komandolar, diğer saldırılarında olduğu gibi yine yakalanmamışlardır.

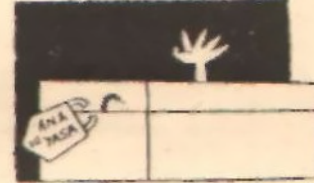
Soğanlı Seçimi

■ İstanbul'da yeni belediye teşkilatı kurulan Kartal İlçesi'nin Soğanlı Köyü'nde belediye meclisi seçimi yapılmış ve TİP de bu seçimde bir üyelik kazanmıştır. Soğanlı Belediye Meclisi'ne üçüncü parti olarak giren TİP'i Selahattin Öztürk temsil edecektir.

6 mayıs

ANT yargılandı

■ Bir hafta içerisinde ANT'çılar yedi dâvadan birden yargılanmışlardır. Dergimiz yönetmeni Doğan Özgüden'in beş ayrı yazısından açılan dâvaların duruşmalarına devam edilmiştir. Mihri Belli'nin tutuklanmasını eleştirdiği için açılan dâva ile Ahmet Muşlu'nun şahsen açtığı dâvanın duruşmaları, bilirkişi incelemesi yapılmak üzere başka tarihlere bırakılmıştır. Cumhurbaşkanı'na hakaret ettiği iddiasıyla «Sosyalizme komplo» başlıklı yazısından dolayı açılan dâvanın duruşmasında ise mahkemenin tayin ettiği bilirkişilerin verdikleri rapor okunmuş ve çoğunlukla yazıda suç görülmediği anlaşılmıştır. Ayrıca yine Özgüden'in «hükümeti ve devlet kuvvetlerini tahkir ettiği» iddiasıyla ağır ceza mahkemelerinde açılan iki dâvanın duruşmalarına da devam edilmiştir. Öte yandan Yaşar Kemal de «Jurnalcilik Üstüne» başlıklı yazısından, eski sorumlu müdürümüz Yaşar Uçar da «Devrim stratejisi üzerine açık oturum» başlıklı haberden dolayı yargılanmışlardır.

Demece dava

■ Kanlı Pazar olayları üzerine TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın verdiği demeci ANT'ın 113. sayısında yayınladığımız için demeçte suç gören, hükümetin manevi şahsiyetinin tahkir edildiğini ileri süren Cumhuriyet Savcılığı, sorumlu müdürümüz Alpay Kabacalı hakkında soruşturma açarak kendisini sorguya çekmiştir. Aybar'ın yasama dokunulmazlığı bulunduğu için hakkında kovuşturma yapılamamakta, fakat demecini yayınlayan gazeteci hakkında dâva açılabilmektedir.

7 mayıs

Aybar geziye çıktı

■ Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Güney ve Güneydoğu illerine bağlı ilçe ve köylerde bir geziye çıkmıştır. Aybar geziye çıkarken verdiği demeçte, AP'nin irtica kuvvetlerini desteklediğini, seçimlerin yaklaştığı şu günlerde bu güçlerden yararlanmayı düşündüğünü belirterek «Ne var ki, evdeki hesabın çarşıya uymaması ve AP iktidarının himayesinde gelişen irtica güçlerinin AP'nin de başını yemesi, hiç de ihtimal dışı değildir» demiştir. İrticaı bugünkü dışa bağlı sömürü düzeninin zehirli meyvelerinden biri olarak niteleyen ve bu düzen değiştirilmedikçe irtica kaynaklarının kurutulmasının mümkün olmadığını belirten Aybar, CHP'nin durumuna da temas ederek şunları söylemiştir: «Bugünkü kapkaç düzenin bürokrat sınıfına mensup ve göbekleri sömürü düzenine bağlı aydınlar takımı değiştiremez. Bugünkü düzeni, ancak ve ancak emekçi halkın kendisi değiştirebilir. Bu işte sosyalist ve ilerici aydınlar, emekçi halkımıza yardımcı olmak şartıyla tarihi görevlerini yerine getirmiş olurlar. «TİP» önümüzdeki seçimleri bu açıdan değerlendirmektedir. Köylere gidiyoruz. Vatandaşlarımıza gerçekleri birbir anlatmaya çalışıyoruz. Nasıl sömürüldüğünü, maliyet hesapları yaparak ve nasıl uyutulmak istendiğini, yalana ve hurafelere dayanan propagandaları çürüterek anlatmaya çalışıyoruz.»

Sait Faik Ödülü

■ Ünlü hikayecimiz Sait Faik Abasıyanık'ın adına düzenlenen hikaye yarışmasını bu yıl «Önce Ekmek» eseriyle Orhan Kemal ve «Sancı Meydanı» adlı eseriyle Faik Baysal ortaklaşa kazanmışlardır. Darüşşafaka Lisesi'nden Yetişenler Derneği'nin her yıl düzenlediği yarışmanın ödülleri Orhan Kemal ve Faik Baysal'a yakında verilecektir.

Bartın'da ağaç işçilerinin yürüyüşü

Anadolu'da artmakta olan işçi ve köylü hareketlerine önceki hafta bir yenisi eklenmiş ve Bartın'da kereste fabrikalarında çalışmakta olan işçiler, kereste ağalarına karşı bir yürüyüş yapmışlardır. Patronların düşük ücret vermesi ve güvenlik haklarını tanımaması üzerine bir sendika kuran işçilerin bu hareketi sömürücüleri telaşlandırmış ve «Kapatacağız fabrikaları...» tehditlerini savurmaya başlamışlardır. Bunun üzerine işçiler 24 Nisan'da iş bırakmışlar ve daha sonra bir gösteri yürüyüşü yaparak patronlara ihtarda bulunmuşlardır. Bartın'da düzenlenen ilk yürüyüş olması bakımından olay çevrede büyük ilgiyle karşılanmış, halk da işçilerin yanında yer almıştır.

8 mayıs

FKF'ya baskın

■ Fikir Kulüpleri Federasyonu İstanbul Sekreterliği binası perşembe gecesi basılarak içerideki eşya tahrip edilmiştir. FKF İstanbul Sekreteri Rahmi Aydın'ın yaptığı açıklamaya göre, «Sekreterlik binası akşam 20.45 sularında, teşkilatlanmış faşistler tarafından içeride kimsenin bulunmamasından yaralanılarak basılmıştır. Faşistler, planlarını bazı provkatörlerin de yardımıyla gerçekleştirmişlerdir.» Aydın, açıklamasında, «Karadenizli devrimci kardeşlerimizden bazıları da bilmeden bu faşist ve provokatör grubun içerisinde yeralmışlardır. Bu arkadaşlar bastıkları yerin FKF olduğunu ancak olaydan sonra anlamışlardır. Biz FKF yöneticileri olarak devrimci hareketimizin güçlendiği ölçüde emperyalist baskılar, faşist baskılar ve aynı grupların oyunları artacaktır.» demiştir. Bu olay sonunda saldırıya katılan Fikret Köroğlu, Cemil Çetindemir ve Refik Tokgöz yakalanarak nezarete alınmıştır.

Proleter'e saldırı

■ Proleter Şoför Yalkın Özerden Kartal'da yine Minibüs Ağası Burhan Köksal'ın saldırısına uğramış, arabasındaki Proleter yazısı zorla söküldüğü gibi boğazı sıkılmıştır. Beş günlük rapor alan Yalkın Özerden olayı Kartal Adliyesi'ne aksettirmişse de, suçüstü duruşması sonunda mahkeme zorba minibüs ağasını beraat ettirmiştir.

9 mayıs

Köylü mitingi

■ Malatya'nın Hançerli ve Keller Köylüleri, bütün vaadlere rağmen yollarının yapılmaması üzerine devamlı surette aldatılmalarını protesto etmek üzere Malatya Hükümet Meydanı'nda bir protesto mitingi yapmışlardır. Bütün komşu köylüleri, işçileri, aydınları yürüyüşlerine ve mitinglerine çağıran Hançerli ve Keller Köylüleri, çağrılarında şöyle demektedirler: Vergi derler veririz. Asker derler koşarız. Bir savaş çıksa yine biz atılacağız en önde bu toprakları korumak için. Bu yurdun cefasını, sefaletini gene biz çekiyoruz. Neden çıkmaz bizi bir soran, düşünen? İşte bu kötü gidişe, politik baskıya PAYDOS diyoruz.»

Komer'in son marifeti

■ CIA yetiştirmesi Amerikan büyükelçisi Komer, gideravak İzmir'de yeni bir demeç vererek yine «aşırı solcu»lara saldırmış, Türkiye'nin Amerika tarafından sömürülmediğini, aksine Amerika'dan büyük yararlar sağladığını ileri sürmüştür. CHP Lideri İnönü ise, son basın toplantısında bu CIA ajanının konuşmalarını iyi niyetli konuşmalar olarak karşılayarak kendisinden takdirle söz etmiştir. Öte yandan, Komer'i Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne sokan Amerikancı rektör Kurdaş da, Anıt Kabir'de gençlerin kendisini tartaklamaları üzerine bu gençleri «Kızıl yobazlar» diye suçlamıştır.

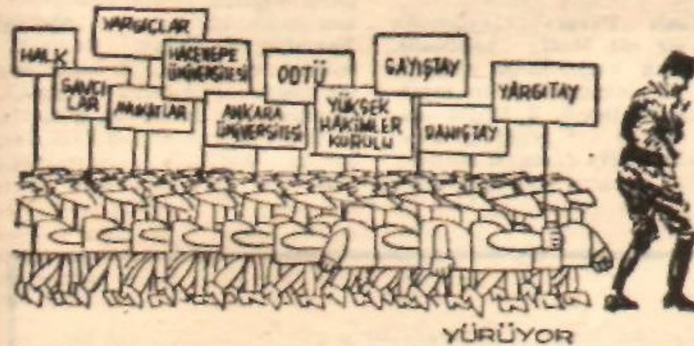
10 mayıs

TUSLOG Grevi

■ NATO İş Sendikası'nın İzmir'deki Amerikan işyerlerinde yürüttüğü grevi kırmak için türlü tertiplere başvuran Amerikalılarla işçiler arasında sık sık çatışma çıkmaktadır. TUSLOG binasındaki «Indenco» işletmesinde satış yapılmasını engellemek isteyen işçilere saldıran Amerikalılar diğer işçilerin gelmesi üzerine olay yerinden kaçmışlarsa da, Türk işçilerine pencerelerden hakaretamiz hareketler yapmaya devam etmişlerdir. Bu tahrikler üzerine Amerikan gizli polis teşkilatına (OSI) mensup bir Amerikalı dövülmüş ve Amerikalılara ait bazı otomobiller tahrip edilmiştir. Toplum polisi ise Türk kanunlarına karşı gelerek grevi sabote eden Amerikalıları değil, kendi yurtlarında haklarını savunan Türk işçilerini tutuklamaktadır. Öte yandan, NATO İş Sendikası, Ankara'da bulunan sekiz Amerikan işyerinde de Türkiye'de ilk defa olmak üzere *«baskın grev»ler düzenlemiştir.* Sendika yöneticileri, Amerikalıların bir çok gizli evrakı APO vasıtasıyla kaçırdıklarını da açıklamışlardır.

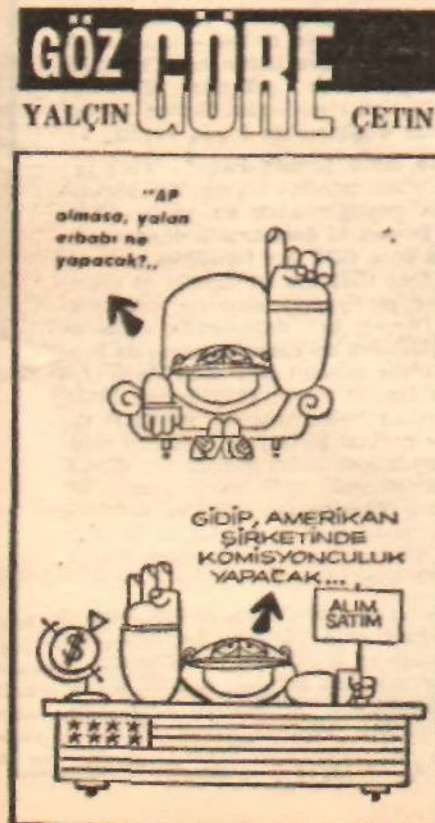
Kovacıoğlu tutuklu

■ Devrimci gençlere «Kızıl yobazlar» diye saldıran ODTÜ'nün Amerikancı Rektörü Prof. Kemal Kurdaş'ı bir süre önce makamında tehdit ettiği iddiasıyla Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı Murat Kovacıoğlu tutuklanmıştır.

GÖZ GÖRE

YALÇIN ÇETİN

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

"Devlet Benim!"

ARTIK kendi kendimizi daha fazla aldatmayalım. Anayasa, demokrasi, insan hakları, parlamento, halk iradesi, adalet, ilericilik... Son haftaların gelişmeleri içerisinde bütün bu kavramlar ve kurumların, siyaset sahnesinde icrayı sanat eden bir piri faninin ellerinde oyuncak haline getirildiği bir kere daha kesinlikle görülmüştür. Amerika'dan icazetli bir iktidar peşinde koşan İsmet Paşa, emperyalizmin körüklediği doğucu - islamcı halk ile batıcı - laik bürokratlar arasındaki tarihi mücadeleyi «ilericilik» adına Öktem'in cenazesinde ustalıkla istismar etmiş, halka ve parlamentoya rağmen elinde bulundurduğu «sağlam güç»lerle bu ülkede her aklına eseni yaptırabileceğini bir kere daha göstermiştir. Paşa'nın nazarında, devlet kendisidir. Türkiye'de ancak onun dediği olur, onun «evet» demediği hiçbir tasarrufun, milletin oybirliğiyle karar verilse dahi, gerçekleştirilmesine imkân yoktur. İşte Eski Demokratlar meselesi... Eski Demokratların oylarını alarak iktidara gelen ve bu iktidara gelişte «siyasi hakları iade etme» vaadleri şüphesiz ağır basan bir Adalet Partisi beş yıldan beri bu vaadini gerçekleştirmeye bir türlü cesaret edemezken, bir İsmet Paşa ortaya çıkıp «Celal Bayar ile görüşeceğim. Eski demokratların siyasi haklarını iade ettireceğim» diyebilmiştir. Arkasında hangi hesaplar bulunursa bulunsun, Menderes'i ipe götürmüş bir İnönü'nün aynı takımdan Bayar'ı karşısına alabilmesi ve tekrar ülkenin kaderinde söz sahibi kılması, «Devlet benim» zihniyetinin inkâr kabul etmez delilidir.

İSMET Paşa'nın birdenbire böyle «kin gütmez» maskesi takınıp bazı çevrelerden gelebilecek tepkileri hiçe sayarak Bayar'ın ve eski Demokratların siyasi haklarını iade ettirmesi halkoyunda gerçekten bir şok etkisi yapmıştır. Ancak, ANT'ın yayınlarını sürekli izleyenler için ortada hayret edilecek bir durum yoktur. Aslında İnönü'nün ve Bayar'ın kişiliklerinde, Türkiye'de islamcı - doğucu halk kitlelerininin karşısındaki batıcı - laik bürokrat takım en büyük oyunlarından birini oynamaktadır. Unutulmamalıdır ki, Bayar ve eski Demokratlar'ın önde gelenleri aslında İsmet Paşa'nın önderlik ettiği batıcı - laik bürokrat takımın cumhuriyet döneminde sivrilmiş elemanlarıdır. Aralarında suni ayrılıklar çıkmış, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir kısmı ana gövdeden koparak iktidara kadar gelebilen yeni bir siyasi hareketi organize etmiş olabilir. Ancak Bayar hareketi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra adamakıllı semizleşen büyük burjuvazinin ve savaş yıllarında tek parti yönetiminden bunalmış emekçi halk kitlelerinin tepkisini yine batıcı - laik bürokrasinin kontrolunda tutmak için organize edilmiş bir hareketten başka bir şey değildir.

AMERİKA *yeşil ışık yaktıktan sonra* Türkiye'nin «hakimi mutlak»ı olmak üzere harekete geçen İsmet Paşa, bir yandan cenaze olayını istismar edip Atatürkçü, devrimci kitleleri çevresinde toplarken, bir yandan da Bayar takımını yanına alarak AP'nin oylarını bölmek, böylece Demirel takımına tek başına iktidar şansı tanımamak hesabındadır. Bu hesap tuttuğu takdirde, CHP bürokrasisinin millet iradesinin desteğini almasına, çoğunluk sağlamasına, parlamentoya hakim olmasına da gerek yoktur. Damadın açıkladığı gibi, iktidarda kim olursa olsun, CHP bürokrasisi ve Paşa onun tepesinde demoklesin kılıcı gibi duracak, Amerika'nın da desteğiyle huzur ve dengenin sağlanması, yani emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin çıkarlarının sürdürülmesi için dilediğini yaptıracaktır. «Aşırı akımlar» damgası vurulan islamcı - doğucu halk hareketine de, bu halk kitlelerinin gerçek kurtuluşunu amaçlayan anti - emperyalist ve sosyalist *hareketе de göz açtırılmayacaktır. CHP bürokrasisi* ile geniş cephe kurmak hesapları peşinde koşan bir kısım devrimciler, anayasanın «vatana ihanet»le suçladığı Bayar ve takımını affettiren bir İsmet Paşa'nın, siyasi hakları ellerinden alınmış eski sosyalistlere neden aynı hakkı sağlamak yolunda çaba harcamadığını bir nebze olsun düşünmelidirler. Amerikancı bürokrat takımın «iktidar» oyunu bütün çirkinliğiyle ortadadır. Gerçek devrimciler bu tablo karşısında artık kendi kendilerini aldatmaktan kurtulmak ve stratejilerini bir kez daha realist şekilde gözden geçirmek zorundadırlar.

Emperyalizmin uşağı din bezirganlarının kışkırttığı zavallılar İmran Öktem'in cenazesini protesto ediyorlar (solda), cenaze töreninde kışkırtıcı bir tutum takınan İnönü ve «Paşa tehlikede!» alarmı üzerine silahına davranan Tuğgeneral Alpartun (Üstte)

Bitmeyen Kavga ve Paşa'nın Oyunları

TÜRKİYE'de yüzyıllardan beri sürüp gelen bir «**bitmeyen kavga**» geçen hafta yeniden bütün unsurlarıyla su yüzüne çıkmış, daha doğrusu çıkartılmış, musalla taşında bekletilen bir tabutun başında Türkiye'nin kaderi üzerine yeni ve çirkin oyunlar tezgahlanmıştır.

Musalla taşında bekletilen tabut, merhum Yargıtay Başkanı İmran Öktem'indir. Türkiye'nin en yüce mahkemesine başkanlık ettiği sürece konuşmaları ve eylemleriyle devrimci bir yargıç olduğunu ortaya koyan İmran Öktem, geçen yıl yaptığı bir basın toplantısında, «insan»ın önemi üzerinde durarak «**Dünya kurulduğundan bu yana insanlar kendilerine dayanak olmalarını istedikleri bir tanrı yaratmışlardır. Bir bakıma tanrıyı insan yaratmıştır.**» demişti. Bu sözlerin bazı çevrelerde istismar edilebileceğini düşünen bir gazeteci, Öktem'den bu görüşünü daha açıklamasını istemiş, Öktem de, bir felsefi görüşe göre «**tanrıyı insanın yarattığı**»nın öne sürüldüğünü, ancak kendisinin imanlı bir insan olduğunu, sadece bir felsefi görüşü dile getirmek istediğini belirtmişti.

Ne var ki, emperyalizmin hizmetindeki din bezirganları, Öktem'in konuşmasının bütününü bir kenara itip basın toplantısını kamuoyuna «**Öktem, Tanrıyı insan yarattı, dedi**» başlıklarıyla duyurmuşlardı.

İşte bu kasıtlı başlıklardır ki, geçen hafta oynanan iki taraflı oyunlara imkân hazırlamıştır.

Amerikan emperyalizmi tarafından beslenen ve işbirlikçi iktidarın da müsamahasıyla adamakıllı güçlenen din bezirganları, daha İmran Öktem'in ağır hasta olduğu duyulur duyulmaz kışkırtıcı yayınlara başlamışlar, İslam ümmetine «**allahı tanımayan bir kimsenin cenaze namazının kılınamayacağı**» yolunda telkinlere girişmişlerdir.

«**Takunyalı**» olarak adlandırılan ümmetçilerin bakanlık, müsteşarlık gibi önemli görevleri işgal ettikleri bir ülkede bu kışkırtmaların nasıl bir sonuç verebileceğini tahmin edememek için geri zekâlı olmak gerekirdi. Ama her ne hikmetse İmran Öktem'in ölümünden sonra cenazesi 48 saatten fazla bekletilmiş, böylece din bezirganları tahrik ve telkinlerini daha da artırmak imkanlarını bulmuşlardır. 2 Mayıs günü Ankara'da toplanan Din Görevlileri Kongresi'nde Öktem'in cenaze namazının kılınmaması yolunda bir karar alınarak bu karar ümmetçi gazetelerin birinci sayfalarında duyurulmuştur.

İçişleri Bakanı Sükan, Öktem'in cenaze töreninde olaylar çıkabileceğini Demirel'e bildirince, başbakan törenin Hacıbayram Camii'nden Maltepe'ye alınmasını emretmiştir.

İşte büyük olayların beklendiği gün CHP Lideri İnönü, partisinin önde gelen yöneticileriyle Maltepe Camii'nde yerini almış ve beklemeye koyulmuştur. Ancak bir gün önce alınan karar uyarınca, Maltepe Camii imamı cenaze namazı saati geldiği halde ortada görünmemiştir. Bunun üzerine Merkez Komutanı namazı kıldırabilecek iki imam bulup getirmiş, fakat İnönü kaşlarını havaya kaldırıp diretmiştir:

— **Hayır, namazı, kaçan imam kıldıracak, başkası olmaz!**

İnönü'nün bu davranışı camideki gerginliği adamakıllı artırmış, çevresindeki ortanın solu gençleriyle cenaze namazına yanaşmayan cemaat arasında ağız dalaşı, itişip kakışmalar olmuştur.

Tam bu gerilim anında CHP milletvekillerinden biri «**Paşa tehlikede**» diye bağırmış, ortada ciddi bir tehlike olmadığı halde verilen bu alarm üzerine, cenazede bulunan **Tuğgeneral Nabi Alpartun**, «**İnönü'yü kurtarmak**» gerekçesiyle, asasına ve tabancasına davranarak kalabalığın üzerine yürümüştür.

Geçen sene Polatlı Topçu Okulu'nda yaptığı konuşmada «**Sağ yobazların da, sol yobazların da kafasını ezeceksiniz**» diyerek şöhret yapan Tuğgeneral Alpartun tabancayla yol açarak İnönü'yü arabaya bindirmiş ve evine kadar götürmüştür.

Bu arada, İmran Öktem'in cenaze namazı da, Yargıtay üyelerinden birisinin kardeşi tarafından kılınmıştır.

Burada olayın iki yönü üzerinde özellikle durmak lazımdır. Din bezirganlarının kışkırttığı dinadamlarının camie getirilmiş bir cenazenin namazını kılmamaları, gerçekten kendilerinin dindarlıklarıyla bağdaşmayacak çirkin bir harekettir. Ve bu davranış kamuoyunda üzüntü ve tepkiyle karşılanmıştır.

Ancak, baş Amerikancı bürokrat İsmet Paşa'nın ve çevresindeki CHP'lilerin davranışları ortada bir başka hesabın da bulunduğunu inkar kabul etmez şekilde ortaya koymuştur.

Bir süreden beri Amerika ile flört ederek 1969 sonrasında iktidarı ele geçirmek, hiç değilse koalisyon kurmak yada kurulacak hükümeti kontrolunda tutmak gayesi peşinde koşan İnönü, 3 Mayıs'taki üzücü olayları istismar ederek seçim öncesinde AP'yi adamakıllı sarsmak, önceki seçimlerde CHP'ye küsmüş bulunan Atatürkçülerin, aydınların, damadının deyimiyle «**sağlam kuvvet**»lerin oylarını tekrar kendi partisine kanalize etmek istemiştir. Bu oyun bir ölçüde tutmuştur da...

«**Kanlı Pazar**» olaylarında tam bir «**31 Mart**» yaşanmış, iki insan katledilmiş, yüzlerce genç yaralanmışken kılını kıpırdatmayan İnönü, 3 Mayıs olayına büyük (!) tepki göstererek «**31 Mart**» damgası vurmuş, meclise gensoru önergesi vererek ortalığı birbirine katmıştır. Ancak, Demirel bu gensorunun görüşülmesi sırasında grubunu disipline etmeğe muvaffak olmuş, fazla gürültü patırtı çıkarttırmadan gensoruyu sessiz sedasız reddettirmiştir.

Parlamentodaki bu başarısızlık üzerine İnönü bir başka taktiğe başvurmuştur. Bu, parlamento kendisiyle beraber olmasa bile, memleketin «**sağlam güç**»lerinin kendisinden yana olduğunu, yani devlet mekanizmasının kendi elinde bulunduğunu eşe dosta göstermek taktiğidir. 3 Mayıs günü generalin tabanca çekmesi sayesinde ordunun kendisiyle beraber olduğu izlenimini yaratan İnönü, bu defa yargı organlarına el atmıştır.

İmran Öktem'in cenazesine karşı yapılan çirkin gösterilerden hakh bir infiale kapılan Yargıtay, Danıştay, Sayıştay üyeleri ve diğer hukukçular bir protesto gösterisi yapmak istemişlerdir. İnönü bu gösteriyi fırsat bilerek derhal CHP takımını harekete geçirmiştir. Kafilenin arka saflarını orta-

VALSE DAVET

İstanbul'da Kanlı Pazar gibi Ankara'daki bu cenaze olayı da, hiç şaşmıyalım, yine emperyalizmin usta bir tertibidir. Ne ki, Aramco'nun sözü edilen milyonlarının burdaki din bezirganı yobaz sürüsünün hayrına harcandığını, ya da Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki ağırlığını «irtica»dan yana komaya kararlı olduğunu sanmak hatadır. Emperiyalist çıkarlar ve güçler Cumhuriyet Türkiye'sinde iktidarın gerçek mihrakının gerici kuru gürültüye pabuç bırakmıyacağını, «irtica»nın iktidara gelme ya da getirilme şansının iki paralık bile olmadığını iyi bilirler. Bu arada Türkiye'de iktidar dengesinin nasıl kurulduğunu, nerden vurunca nerden ne ses geleceğini de iyi bilirler. Onun için, bakıyoruz şimdi, Türkiye'de sittin yıldır kurulu duran, adına «düzen» dedikleri kapanın kıskaçları bir kez daha harekete geçiyor. Cumhuriyet Halk Partisi de kendi bilsin ya da bilmesin, dilesin ya da dilemesin bu hesabın içindedir. Son olayları, **Bugün** gazetesinin nicedir sürdürülen pervasızca tahrikçi yayınını, ve toplu namaz edebiyatını, CHP'nin Tırt konusunda nihayet şanına lâyık haklı bir dâva bulup şahlanışını, lider Paşanın yeniden Celâllenişini, şu sıra birden türeyen seyyar ambasadörlerden gelen türlü çeşitli sesleri, «kripto» avcısı Damat Paşanın **Milliyet**'te çıkan yazısını ve de Koç Paşanın İzmir nutkunu yanyana koyup baktık mıydı safların kıskaç içinde nasıl birbirine geçtiğini görürüz.

Hâkim sınıfların AP kanadı 27 Mayıstan sonra devraldığı görevi, sağı besleme, kışkırtma, kullanma misyonunu yüzüne gözüne bulaştırmış (daha doğrusu, **emperyalizmin tayin ettiği stratejî içinde yerine getirmiş**), ve de öbür kanat, CHP, yeniden tarihi misyonunu bulmuştur. Tarihi oluşum içinde bu misyonun ne olduğunun ve nereden geldiğinin doğru bilincine Türkiye'nin aydın çevrelerinde henüz yeni yeni varılmakta. Bugün hâlâ Aramco'nun tek yanlı oynadığını sananlar, emperyalizmin Orta Doğu siyasetini yürütenleri, dünün Toynbee'lerinin, Beaverbrook'larının, Bonar Law'larının bugünkü mirasçılarını aptal belliyenler, CHP'nin âdeta sola açılmayı ve solda toparlanmayı başka ellere kaptırmama telâşı içerisinde, iktidara yarışırcasına, tehalükle benimsediği bu misyonun, gerçekte CHP'ye ve hâlâ CHP'den sıtkını sıyırmamış aydınlara bir kez daha giydirilmeye hazırlanan bir deli gömleği olduğunu yakında görecekler.

Şeyh Sait'den bu yana CHP'nin ve onun temsil ettiği söylenen güçlerin Türkiye'de «yapabildikleri» hânesine ne yazılmışsa hepsi, CHP'nin «yapamadıkları»na karşılıktır. Ve bu arada emperyalistler o gün bu gündür, her fırsatta, bütün toplarını seferber ederek, «yapılan»ı övüp göklere çıkarmış, hatta **emperyalizmin finans - kapital döneminde dünyanın bütün millî kurtuluş dâvası güden az gelişmiş ülkelerine** «örnek» ilan etmişlerdir. Bunun üzerinde biraz düşünmekte fayda vardır.

Ne diyor Damat Paşa? «Türkiye'de CHP'nin istediği herşey, demokratik düzene geçtiğimizden bu yana, olmuyor.» **Demek ki demokratik düzene geçmeden önce CHP her istediğini yapmıştır!** «Ama CHP'nin istemediği de olmuyor, ve zorlıyanlar sonunda yeniliyorlar.» **Demek ki demokratik düzene geçtiğimizden bu yana olanların da hepsi CHP'nin istediği şeylerdir!** Ve devam ediyor Damat Paşa: «Türkiye'de 1961'in şartları bulunmasaydı, ve CHP rahat ve normal bir siyasi iktidarın sahibi olsaydı, çok daha düzgün bir düzeni gerçekleştirirdi. 1965 kaçınılmaz bir sonuçtu. Türkiye de, Türkiye üzerinde hesap yapan dost ve müttefiklerimiz de böyle bir tecrübeye muhtaçtılar. Tecrübelerini kazandılar.»

Daha ne denir? Belli ki Cumhuriyet Halk Partisinin gözünde, bir zamanlar kuşandığı ve şimdi yeniden kuşanmaya hazırlandığı deli gömleği aslında hiç de deli gömleği değil. Bilakis, CHP kendini «akıllı», gömleği «frak» belliyor

T. AĞAOĞLU

YÜKSEK HAKİMLERİN PROTESTO YÜRÜYÜŞÜ
— CHP bu yürüyüşü kendi hesabına istismar etti —

nın solundaki öğrenciler almış ve başlarında CHP'li yöneticiler olduğu halde yürüyüş boyunca ortanın solu sloganlarını bağırmışlardır. Yürüyüşe öyle bir hava verilmiştir ki, sanki bütün yüksek hakimler CHP'nin dümensuyunda gitmektedir!

Ne yazık ki, bir çok devrimci kuruluş da, farkına varmadan CHP'nin bu oyununa gelmişlerdir.

İnönü, Öktem'in cenazesi üzerine bu oyunları oynarken, öteden beri tezgahladığı bir oyunu da hemen ardından sahneye koymuştur. Bu da Bayar meselesidir. Hatırlanacağı üzere, İnönü'nün AP'yi önümüzdeki seçimlerde zayıf düşürmek için Bayar Meselesinde en cüretkar oyunları oynamaktan kaçınmayacağı ANT'ın üç hafta önceki sayısında açıklanmıştı. (Bak: ANT, 22 Nisan 1969, Sayı 121 — İnönü'nün kafasındaki tilkiler.)

İnönü, Bayar üzerine oynadığı oyunda ilk olarak Yeni İstanbul Gazetesi'ni kullanmıştır. Kendisini **«İnönü'nün samimi dostu»** olarak tanıtmaktan gurur duyan Yeni İstanbul'un Genel Yayın Müdürü Kurtul Altuğ, **«Eski su müdürü»**nün siyasi hakları iade etmesinden umudu kesen Bayar ile İnönü arasındaki ön temasları yürütmüş ve İnönü adına Bayar'a bazı umutlar vererek kendisinden İnönü lehine bir demeç almağa muvaffak olmuştur. Bu demeç yayınlandıktan sonra Kurtul Altuğ bazı CHP'lilerden de siyasi hakların verilmesine taraftar olduklarına dair sözler kopartmış, fakat asıl kozunu sona saklamıştır. Bu, İnönü'nün **«Bayar'ın siyasi hakkının iade edilmesine taraftar olduğuna»** dair demecidir.

Bu demeç Yeni İstanbul'da patlatılarak Demirel'e son darbe vurulacağı sırada gelişmeleri endişeyle izleyen Başbakan, gazetenin sahibi Kemal Uzan'a bu yayının durdurulması direktifini vermiştir. Devletle milyonluk işleri olan Yeni İstanbul Sahibi Kemal Uzan, bu talimat üzerine, son anda Kurtul Altuğ'a müdahale etmiş ve bu demeci yayınlatmayacağını bildirmiştir. Kurtul Altuğ demeci yayınlamakta direnince de kendisini genel yayın müdürlüğünden uzaklaştırarak yerine kardeşi Yavuz Uzan'ı tayin etmiştir.

Demirel'in bu müdahalesi İnönü'nün oyununu bozar gibi olmuşsa da, siyasi hakların ne bahasına olursa olsun iadesi peşinde koşar Bayar takımının basındaki temsilcisi Turhan Dilligil bu defa sahneye çıkmış ve İnönü'den aynı mahiyette bir demeç almıştır. Turhan Dilligil, İnönü'nün bu önemli demecini Adalet Gazetesi'nde yayınlayacağını diğer gazetelerle ilan ettiği sırada **«Cenaze Olayları»** patlak vermiş, bu yüzden demeçin yayınlanması ertelenmiştir. Nihayet mecliste gensoru önergesi reddedildikten ve yargıçlar yürüyüş yaptıktan sonra **«devletin gerçek sahibi olduğunu»** dosta düşmana kabul ettiren (!) İnönü, devletin gerçek sahibi sıfatıyla Bayar ve eski Demokratların siyasi haklarını iade ettireceğinin açıklatmasına izin vermiştir. Söz konusu demeç 9 Mayıs günü Adalet Gazetesi ile Ulus Gazetesi'nde tam sayfa halinde yayınlanmıştır.

Son bürokrat paşa, aynı gün bir de basın toplantısı düzenleyerek, Bayar ve eski Demokratlara siyasi haklarını iade ettireceğini, Bayar ile oturup konuşabileceğini bir kere daha açıklamış ve böylece **«eski su müdürü»**ne en büyük kazığını atmıştır.

İnönü basın toplantısında **«kin gütmezlik»** maskesi altında iki yüzlü politikasının en büyük örneklerini vermekle kalmamış, aynızamanda çeşitli sorulara verdiği cevaplarda Amerika'dan, CIA ajanı büyükelçi Komer'den saygılı bir dille söz ederek ve üstlerine toz kondurmayarak Washington'daki **boss**'ların da **«iktidar yolunda»** gönüllerini hoş etmeyi unutmamıştır.

Tabii bu arada, **«huzur»** edebiyatını yine diline dolamış, **«aşırı akımlar»** adı altında sosyalist ve anti - emperyalist harekete de gözdağı vermiştir.

Anti - emperyalist ve sosyalist gelişime rest çektikten, Amerika'ya bağlılığını bildirdikten ve ezeli rakibi Bayar'ı da dizinin dibine oturttuktan sonra İsmet Paşa, artık bir numaralı **«huzur ve denge»** üstadı olarak iktidarı çantada keklik görmektedir. Bunun için [illegible] destegini almağa, mecliste çoğunluğu sağlamağa dahi gerek yoktur. Nasıl olsa memleketin sağlam güçleri (!) kendisiyle beraberdir. Halka rağmen, meclise rağmen Türkiye'yi o yönetecektir.

Onu da Amerika yönetmekteymiş, ne gam!

Son bürokrat paşa, Türkiye'nin **«tek hakimi»** olmak hırsı uğruna Amerikan emperyalizminin Türkiye'yi haraca kesmesine çoktan razıdır.

Halkla Birlikte

Yaşar Kemal

Arkadaşım büyük şehirlerden birisinde doğmuş, büyümüş, dünyanın bir çok büyük kentinde okumuş, çalışmış, kafasının gücüyle bir bilim adamı, bir profesör olmuştu. Ama arkadaşım Anadoluyu, kendi memleketini o kadar bilmiyordu. Bu da onun içindeki büyük dertti. Bir yaz Anadoluyu gezmeğe çıktı, gezdi dolaştı, sonra Anadoluda bilimsel çalışmalar yaptı. Yıllar sonra Anadolu hakkındaki izleminlerini bana söyledi. Bir şeye çok şaşmıştı:

«Halkta,» diyordu, «inanılmaz bir sınıf bilinci var. Bu nasıl olur? Bu bilinç elle tutulur, gözle görülür bir şekilde ortaya çıkıyor. Halk insanı her davranışında bu bilincini açık açık duyuruyor, konuşunca da söylüyor.»

Arkadaşımın bu yeni bulduğu gerçeği halk içinde yaşamışlar bütün derinliğine bilirler.

Halk yüzyıllardan bu yana türlü düzenler içinde, türlü yönetimler altında sınıf bilincine keskinliğine yaşayarak, döğüşerek varmıştır. Sömüren ve sömürülen çatışması kadim bir çatışmadır. Yirminci yüzyılın bilimi bu ezeli çatışma üstüne kurulmuştur. Bu çatışma geniş anlamlıdır ve doğayı da kapsar.

Bu yeni bir sav değildir. Halkın çağlar boyunca bilinçli olduğu, kendisini yönetenlere, sömürenlere karşı döğüştüğü, hem de bir sınıf olaraktan döğüştüğü bir gerçektir. Malumu ilam sözleri, bilgileri şimdi burada yeniden yazmak istemiyorum. Bizim bu çağda işimiz halka bilinç aşılamak değil. Çağımızda işimiz çok daha kolaylaşmıştır. Bu da kapitalizmin yüzünden olmuştur. Kapitalizm karşısına ister istemez bir emekçi sınıfını dikmiştir. İnsan tarihinin en büyük çatışması da bu yüzden çağımızda başlamıştır. Çağımız kanın içinde şafak çiçeklerinin açtığı bir çağdır. Dünyamızdaki savaş çok yönlü oluyor. Her millet emekçisi kadim sömürüden yakasını kurtarabilmek için kendince döğüşüyor. Elbette başka emekçilerin savaş deneylerinden faydalanıyor. Bu, olmazsa olmaz. Ama her halk kendince, kendi koşullarınca da bir döğüş çeşidini ister istemez yaratıyor. Çağımız sınıf bilincinin örgütlendiği çağdır.

Halkta sınıf bilinci aslında var olan bir şeydir diyen arkadaşıma yukarda canı gönülden katıldığımı söylemiştim.

Bu söz üstüne bir soruyla hemencecik karşı karşıya kalabiliriz: Halkda sınıf bilinci var da bu bilinçle neden helva yapıp da yemiyor?

Sınıf bilinci başka, sınıf bilincinden helva yapıp yeme de başkadır.

Sınıf bilinci bu bilince parelel (tay) olarak örgütlenmemişse o bilinç tohum düşmemiş dünyanın en bereketli toprağından başka bir şey değildir.

Şimdilerde CHP üstüne bir sürü kitap okuyorum. Kimisi CHP iyidir. Bürokrasi hastır, vatanseverdir ama, ne yapsın fıkara beceremedi. Öyle uygunsuz koşullarla karşı karşıya kaldı ki iyi niyetli CHP, devrimlerin ancak böylesine çok azını gerçekleştirebildi. Şimdi de CHP bütün engelleri aşıp Türkiyeyi sömürüden kurtaracak. Türkiye gene CHP eliyle bağımsızlığını kazanacak.

Çağımız, daha da çok içinde yaşadığımız günler, ekonomik, sosyal gelişmelerden dolayı artık soyut millet kurtuluşları çağı değildir. Sınıf kurtuluşları çağıdır.

CHP bugün sınıf bilincini ağzına alabiliyor mu? Bu, bilinci örgütleyebiliyor mu? Bu bilinci örgütlemek istiyor mu? Bundan önce iyi niyetli CHP'nin sınıf bilincini örgütlemek için olanakları yoktu diyelim... Şimdi de mi yok?

CHP sınıf bilincini örgütlemek için kurulmuş bir parti değildir. Bugünkü durumuyla da hiç olamaz.

Bugünkü kurtuluş savaşları, gene tekrar edeyim, bin kere de tekrar edeyim, sınıfların kurtuluşu savaşıdır. Bunu nirengi yapmadan milletlerin kurtulmalarının hiç bir, ama hiç bir olanağı yok. CHP yapısından dolayı sınıf bilincini örgütlemekte emekçilere yardım edebilir mi? Bazı sosyalist geçinen kapıkulu aydınlara göre edebilir? Şimdiye kadar tam bunun zıddını yaptı. Şimdi de, daha beter, zıddını yapıyor... CHP Bağımsızlık savaşında Türk emekçisinin, Türk milletinin yanında olabilir mi? Bugünkü koşullarda, olamaz. Bugünkü yapısıyla, hayır... Keşki, bu büyük, bir zamanların küçük de olsa bir takım devrimler yapan partisi bağımsızlık sömürüden kurtulma savaşında Türk milletine yardım edebilse... Bir mucize olsa da bu savaşın öncülüğünü CHP yapabilse... Daha ne isteriz. Cana minnet ki, ne cana minnet... Ama bu olamaz.

Bir ham hayal uğruna, bir takım kapıkulu aydınların hin oğlu hin tuzaklarına düşerek emekçi gücünü CHP bayrağı altına çağırıp, bu gücü bir zaman için de olsa yozlaştırmak kimseye bir şey kazandırmaz.

Bir şeyi daha, iyi hesap etmeliyiz. Biz, emekçilerin sınıf bilincini gereği gibi örgütlersek, böylelikle büyük halk gücü ortaya çıkarsa, örgütlü halk gücü komprador sınıfıyla büyük bir menfaat çatışmasına girmiş bürokrasiyi, hiç olmazsa bürokrasinin büyük bir kısmını halk gücüne kazandırabiliriz.

Komprador burjuvasının doğuşu bürokratların büyük bir kısmının hakimiyetine son vermiştir. Birinci sınıf yönetici vatandaşlık tahtından onu indirmiş, bir kısmını da kendinin uşağı haline getirmiştir. Kompradorlarla bürokratların bu büyük savaşında bürokratlar gittikçe güç yitiriyor, kompradorlar kazanıyorlar. Boyuna güç yitirmekte olan bürokratlar kendilerine destek arıyorlar, bu savaşta başka bir gücü, emekçi gücünü kendi adlarına savaşa sokmak, kadim hakimiyetlerini sürdürmek istiyorlar.

Ve bugünlerde de emekçi sınıfının bilinci az da olsa örgütleniyor.

Bürokratlar bu gücü kendi adlarına kullanmak istiyorlar. Emekçi gücünü emirlerine alıp ne yapacaklar? Komprador burjuvasının hakimiyetine son mu verecekler dersiniz, hayır. Buna inanmak için ahmak olmak gerek. Kompradorlardan eskiden olduğu gibi bir takım ekonomik tavizler koparacaklar, yöneticiliklerini de sürdürecekler. Bütün mesele bu. Bu kadar.

Emekçiler ne yapmalı bu işte? Başı dara gelmiş, can havline düşmüş bürokrasiyi bir yana mı atmalı? Bürokrasi daha Türkiyede en örgütlü güç. Bu güçle elbette işbirliği yapacağız. Onlara şunu her zaman her zaman söylemeliyiz ki, ne pahasına olursa olsun, ne yaparlarsa yapsınlar, onları da, memleketi de komprador burjuvası iflah etmez. Emekçi bilincini örgütlemekten başka hiç bir çare yoktur. Onlar için de, emekçiler için de... Onların da tek kurtuluş yolu emekçinin kurtuluşuyla olacaktır. Artık bir yanda bürokrasi hakimiyeti, bir komprador hakimiyeti. Bu ortaklık sürüp gidemez. Bu vatanda herkesin kurtuluşu emekçi bilincini örgütlemekte olacaktır. Kim ki emekçi bilincini örgütlüyor, beri gelsin. Kim ki buna sırtını dönmüş güle güle. Cehennem yolu olsun...

Bürokratların bugünkü çaresizlikleri içinde emekçilerle birleşmekten başka hiçbir çareleri yok... Yoksa aç kalmağa, bütün milletle birlikte, yok olmağa mahkumdurlar. Aptallık etmemeli, bürokratları da emekçi bilincini örgütlemekte bize yardıma çağırmalıyız. CHP ile işbirliği ise havanda su dövmektir.

ÖĞRENCİLER İLAÇ SÖMÜRÜSÜNE DUR YÜRÜYÜŞÜNDE
— Direniş yabancı sermaye kovulana kadar sürecek —

İşçiler yabancı sermayeli işyerlerinde savaş açtılar

YABANCI sermayenin elindeki iki işyerinde daha geçen hafta Türk işçileri greve gitmişlerdir.

Kimya İş Sendikası'nın 135 işçi ile Hoechst A.Ş. İlaç Fabrikası'nda geçen perşembe günü başlattığı grevin nedeni, yabancı patronun Türk işçilerini çok düşük ücretlerle ve sosyal güvenlik haklarından yoksun olarak çalıştırmak istemesidir. Dünyanın en büyük 14 firması arasında yer alan Hoechst'in yıllık kârı 260 milyon liradır ve yabancı ülkelerdeki işyerlerinde işçilerine saat başına asgari 18.59 Lira ödemektedir. Yani günde 148 Lira... Türkiye'de ise aynı işi yapan Türk işçilerine verilen ortalama saat ücreti 270 Kuruş, yani günde 21.60 Lira'dır. Asgari ücret ise 12.80 Lira olup yabancı ülkelerdeki işçilerin bir saatlik ücretlerinin dahi altındadır.

Yabancı ilaç firması, bu kadar düşük ücretlerle çalıştırdığı her Türk işçisinin sırtından günde asgari 1000 Liralık üretim sağlamakta ve yıllık kârı 12.5 Milyon'a kadar çıkmaktadır.

Öte yandan elektronik beyinler yapımcısı ve işleticisi IBM'in Türkiye'deki işyerinde de, yabancı işverenin işçilerin isteklerini reddetmesi ve herhangi bir uzlaşmaya yanaşmaması üzerine Bil İş Sendikası grev kararı almıştır. Uluslararası kapitalistler Kongresinin Kültür Sarayı'nda toplanmasını da tezgahlamış olan IBM, işçilerin grevini önlemek üzere Milli Güvenlik Kurulu'na başvurmuşsa da, grevi durdurma kararı alamamıştır.

● İlaç sömürüsüne dur!

İşçilerin yabancı sermayeye karşı hak savaşı sürüp giderken yüksek öğrenim gençliği de, yabancı sömürüsüne ve yabancı nüfuzuna karşı savaşı geliştirmektedir.

Eczacılık Fakültesi öğrencileri tarafından düzenlenen **«İlaç Sömürüsüne Dur»** yürüyüşü, geçen hafta Tıp, Kimya ve Diş Hekimliği fakülteleri öğrencilerinin de katılmasıyla yapılmıştır.

Yürüyüşten önce fakülteleri önünde toplanan öğrenciler, piyasadaki ilaçların yüzde 18'nin bozuk olduğunu, Türkiye'de yeterli hammadde bulunduğu halde, dışarıdan gereksiz olarak ithalat yapıldığını ve büyük ölçüde döviz harcandığını belirtmişlerdir.

Beyaz okul gömlekleriyle yürüyen öğrenciler, **«İlaç sanayii devletleştirilmelidir»**, **«Hastayı yatağında soyuyorlar»**, **«Kaliteli ilaç»**, **«Devlet kontrol laboratuvarları kurulmalıdır»**, **«İki milyon yatırım, 25 milyon kâr»**, **«Her yüz ilaçtan 25'i faydasız»**, **«Görev yapamayan bakan istifa»** yazılı pankartlar taşımışlardır.

Yabancı ilaç firmalarının kendilerini savunmak için gazetelerde çarşaf çarşaf ilanlarının çıktığı gün yapılan yürüyüş sırasında öğrenciler devamlı marşlar söylemişler, ***«Alçıdan tablet, Süleyman'dan hükümet»***, ***«Hasta mezara, para gavura»*** ve **«İlaç eşit soygun»** sloganlarını tekrarlamışlardır.

Hürriyet Alanı'ndan başlayan yürüyüşe katılan öğrenciler adliye binası önüne geldiklerinde İmran Öktem için saygı duruşunda bulunmuşlardır.

Daha sonra yürüyüşe devam eden öğrenciler, Sultanahmet Meydanından tekrar Hürriyet Meydanı'na dönmüşlerdir. Hürriyet Meydanında dağılırken hareketin yöneticileri, ilaç soygununa karşı sürdürmekte oldukları savaşı yakın gelecekte Anadolu'ya da yayacaklarını açıklamışlardır.

● Robert Kolej'de boykot

Amerika'nın Türkiye'deki ilk eğitim üssü olan Robert Kolej'de geçen hafta içerisinde iki gün süreli bir boykota gidilerek, tek elde toplanan anti - demokratik yönetmelik ve içtüzük maddelerine karşı direniş başlatılmıştır.

Forumlar sırasında açılan tartışmalar, direniş hareketinin kapsamını daha da genişletmiş, tüm öğrenciler bu Amerikan eğitim üssünün Türkiye'nin şartlarına uygun ve halka dönük hale getirilmesi konusunda görüş birliğine varmışlardır. Okul öğrencilerinin aldığı bu karara uygun olarak, değişen Mühendislik Okulu Müdürü'nün yerine kesinlikle bir Türkiye'li öğretim üyesinin getirilmesi kararlaştırılmıştır.

Öğrenciler, boykotlarını bitirirlerken ikinci aşamaya daha güçlü geçtiklerini belirterek, yapılacak bütün değişikliklerle ülke şartlarını göz önünden uzak tutmadan elele, omuz omuza, kafa kafaya mücadeleye andiçmişlerdir. Öğrenci Birliğinin hazırladığı değişiklik raporu okul müdürlüğüne verilmiştir.

Cenâze alayı!

Bir cenâze var, ortada kaldı. Bre, nazlanmayın, kılın gıncağızın namazını! Gerçi büyüktü günahı, cami duvarlarını ayağına yol etmekten vazgeçemedi, o yüzden de gümledi, gitti... Masondu, gâvurlarla düşüp kalkardı... buna göre daha ne marifetleri, ne marifetleri vardı!.. Ama, herşeye rağmen, ölüleri hayırla yâdetmek lâzım. Zâten sağlığında da yüzüne karşı **Hayır!** demiştik... Diyeceğim: **Yazık oldu**, demiyorum, **Süleyman İktidarına**... Ama Allah, gine de, taksirâtını affetsin! Amin! Amin! Amin!

Ve ey, büyük ıskatçı İnönü, merhamet et, himmet et!.. Ellerinden öpüyor bu ölü!.. Tezelden kaldırıver, gömüver onu!.. Geçip cüppeli cemaatının başına, yürütüver, yürütüver onu!.. Ki... bu, hepten, başı dertte halk, bilsin artık ne haltedeceğini; ve halk, bâşın ve başınız için derlemeğe başlasın güzelim devrim darılarını!... O eski ve olmadık duaları değil!.. Ve bitsin **Amin, bitsin Amentü! Ve** galiba, İnönü bitince, bitecek Amentüü!..

Can YÜCEL

Niçin

1. Bu nasıl bir partidir?

5 Mayıs tarihli Milliyet Gazetesi'nde, İ. Paşa'nın ağzından çıktığı açıkça belli olan bir yazı yayınlandı. Yazıdaki imza «Metin Toker»di. Merhum İ. Öktem'in cenazesi olaylarının yoğunluğu sebebiyle bu yazı çok kimsenin gözünden kaçmış olabilir. Oysa, cenaze olayı, İnönü'nün ifadelerini taşıyan yazı içinde rahatça yerine konulabilirdi. Yazıyı okuyalım:

> «Türkiye'de de «kudret» manasındaki «iktidar»ın gerçek sahibi, tartışma konusu sayılsa yeridir. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, belki 1948 ile 1952 arası hariç - bu tarihlerin seçim yılları olmadığına dikkatinizi çekerim- Türkiye'yi idare eden sağlam kuvvetler, hep CHP tarafından temsil edilmiştir.
>
> Kızılır veya kızılmaz gerçek şudur ki, başında İsmet Paşa bulunduğu süre CHP bu özelliğini muhafaza edecektir. «Dünya Devleti» müttefikimiz ve mensubu olduğumuz blokun lideri Amerika'da spekülâsyonların CHP'ye birinci derecede yer vermesinin sebebi budur. Türkiye'deki kripto âlemin şimdi bütün toplarıyla İsmet Paşa'ya ve CHP'ye ateş etmesinin sebebi budur. Şeriatçı takımın, Celâl Bayar'ın son çıkışlarıyla sesini duyurmuş, «alaturka kurazlık» hatâlarının dışında oportünist ve demagog Süleyman Demirel'e kıyasla daima çok daha lâik kalmış D.P.'yi iterek taraftarlarını o AP etrafında kenetlemeye çağırmasının sebebi budur. Öteki «Dünya Devleti»nde, Rusya'da da, Kremlin'in kalın duvarları arkasında, Türkiye seçimleriyle ilgili görüşmelerde CHP'nin gelecek tutumu ön plandaysa, onun da sebebi budur.»

Demek ki, Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana (belki 1948-1952 yılları hariç deniliyor) Türkiye'yi İDARE EDEN SAĞLAM KUVVETLER'i hep CHP temsil ediyordu. Konuya girmeden hemen soralım. O halde 27 Mayıs'ı yapıp, Adnan Menderes'i de CHP mi astırdı?

Demek muhalefeti yöneten sağlam kuvvetleri temsil eden «CHP'nin istemediği olmuyor ve zorlayanlar yeniliyor», yani CHP'ye rağmen Türkiye yönetilemez; CHP'nin istemediği kanunlar çıkarılamaz! Bu CHP'nin temsil ettiği «sağlam kuvvetler» marifetiyle sağlanır. Ve bu sağlam kuvvetlerin istemediği şeyler Türkiye'de olamıyacağına göre, rahatça (cenaze olayında sık sık duyduğumuz gibi) «memleketin sahipleri»nden söz edilecektir.

Kimmiş bu memleket sahipleri, batıcı - laik CHP'nin temsil ettiği sağlam güçler? Tarihi Osmanlı - Cumhuriyet Bürokrasisi yöneticilerdir, sivil - asker aydın denen grubun önemli bir bölümüdür bu. Ve CHP bunların asıl temsilcisi olarak, aldığı reyler gittikçe azalsa dahi, devlet katlarında iktidardadır. M. Toker'in Türkiye'de CHP yönetiminin hakim olduğunu söylemesi, bizim önce söylediklerimizin bir tekrarından ibarettir.

İşte bu memleketin sahibi sağlam güçler dışında kalanlar ise, Türkiye'de yönetilenlerden ibaret olmuyor mu, mantık buraya götürmüyor mu? Aynı mantık izlendiğinde, bu yönetici sağlam güçler dışında kalan halk kitleleri sağlam değil de yani «çürük güç» mü oluyor? Sağlam yada çürük olmanın ölçüsü iyi yada kötü oyla gelenlere rağmen memleketi idare etmek midir?

Emperyalizm etkisi altında, yöneticilerin durumuna iyi teşhis koymazsak, devlette kimin büyük ölçüde egemen olduğunu anlayamayız, ve devrimin kimlerle kime karşı geliştirileceğini de anlayamayız ve ters cephe kurarız. Sormak lazım: Türkiye'ye emperyalist etki çürük güçler yada yönetmeyenler tarafından mı getirilmiştir? Emperyalizmin gelmesine kapıyı açanlar kimlerdir? Yönetici bürokratların durumunu bu açıdan iyi teşhis etmek gerekir. Cephenin kiminle kurulacağı bu soruların cevabı verildikten sonra saptanmalıdır.

2. CHP içinde Demokrasi Yoktur.

Esas niteliği bürokratik yönetimden alan CHP içinde bürokratik merkeziyetçi gelenek yaşamaktadır.

Memleketin sağlam güçlerine dahil edilmeyen büyük halk kitlelerine karşı düşen bürokrasinin tepesinde oturan Paşa, aslında, devlete büyük ölçüde hakim olmakla beraber, a) yalnız bir adamdır, b) Kendi partisi içinde gerçekten demokratik bir mekanizma çalıştırmamaktadır; çalıştıramaz da... Parti içi hiyerarşide yer alanlar buna ses çıkaramazlar, çıkaranlar tasfiye olur. Vicdanlı bir CHP'linin partilerinde demokratik bir işleyişin var olduğunu iddia edebileceğini sanmıyorum. Nitekim Paşa en önemli görüşlerini, parti mekanizmasıyla değil de, aileden biri ile, damadı ile açıklamak-

bu feryat ve küfür?

İdris KÜÇÜKÖMER

tadır. Ve bunu yaparken hemen de bütün parti organlarına hakaret etmiyorsa bile, en azından onları hiçe sayabilmektedir. Şöyle ki, CHP'nin Amerika ile olan işbirliğinin ve koalisyon ihtimalinin ortaya konması karşısında, Paşa planının ana bazı hatlarını M. Toker'in yazısı ile açıklamak zorunda kalmıştır. Bu ne biçim partidir ki, ana konuları bir genel sekreteri yada parti sözcüleri yada organları ile değil de aileden biri ile açıklanır. Bu açıklamalardan bir örnek:

«Herkes emin olabilir ki, çoğunluğu sağlamaya yetmeyecek bir A.P. çokluğu ile bitecek seçim sonrasında CHP rahatça AP'ye şöyle diyecektir:

«— Kur, hükümetini. Seni destekleyeceğim. Hiç kimseye muhtaç bırakmadan. Fakat benim prensiplerime uymayan hiçbir tasarrufta bulunmayacaksın ve en geç bir sene içinde, halkı yeniden sandık başına götürüp ondan akla kara arasında tam tercih yapmasını isteyeceğiz.

«AP çoğunluksuz çokluk olursa CHP ne o-nunla koalisyon yapar, ne de kendisi aynı duruma gelirse -sürpriz- her hangi bir partiyle birlikte Hükümet kurar.

«Hele TİP ile?

«Hiç.»

Bu açıklama, neden parti organları ile yapılmamıştır? Yoksa bir genel sekreter bunu açıklasa o ciddiye, dikkate alınmaz mı? Durum bu ise ne biçim partidir bu?

M. Toker bunun da bir sebebini açıklarken Genel Sekretere hakaret etmekten geri durmuyor.

Nitekim,

«Burada, Türkiye'deki bütün kripto takımının son aylarda İsmet Paşa'ya, CHP'ye, hattâ bir zamanlar ümitlerini bağladıkları ve ayrı tuttukları Ecevit'e niçin en şiddetli şekilde veryansın etmeye başladıklarının sebebi ortaya çıkmaktadır. CHP içinde geçen yılın yaz sonunda bir darbe teşebbüsü olmuştur. Maksat, CHP'yi hiçbir zaman sosyalistleştirmeyecek İsmet Paşa'yı fiilen bertaraf etmek, Ecevit'i şahıs olarak ön plana geçirmek, onu mutlak solcu bir ekiple kıskıvrak çevirerek eski partiyi ele geçirmekti. Çeşitli sondajlarda «Sen Paşacı mısın, Ecevitçi misin?» Soruları soruluyordu.

«Teşebbüs boşa çıktı.

«İsmet Paşa kolay yutulabilecek bir lokma değildi. Evet, aklını başında tutup oyuna gelmedi.»

denilmektedir.

Gerçekten de Ecevit bir güç olmaya başladığında, Paşa onu arkadaşlarından ayırmayı bildi. Bunun için M. Toker aklı başta tutturan bir yazı yayınlamıştı. Ben Ecevit için «yalnız adam» derken bu gözleme dayanmıştım.

Gelelim açıklanan planın niteliğine:

3. Seçim bürokratın oyuncağı mıdır? Paşa, Amerika ile işbirliğini, AP oylarının bölünmesi ile birlikte yürütmektedir. M. Toker'in de söylediği gibi, «temsil ettiği sağlam kuvvetlerle» yada «memleketin sahipleriyle» A. Partisi'ne karar aldırtmamaya çalışmaktadır. Aslında CHP'nin bu yoldaki bütün tertipleriyle Bülent Ecevit'in Ortanın Solu hareketi ile ortadan kalktı dediği «halk - aydın çelişkisi» daha da kuvvetlenmektedir (Cenaze olayının da bu çelişkinin kuvvetlenmesinde rol oynadığı muhakkaktır.)

CHP tertipleri ile AP takatsız bırakılacak ve ona yukarıya alınan ifadelerde olduğu gibi «kur hükümetini» derken aslında:

a) Seni rahat bırakmam,

b) Benim koşullarımı kabul et, benim dediklerimden dışarı çıkma. Devlet içinde nisbeten yalnız kalan hükümetini de bana ver, Teslim et!

c) Sonra, 1970'de tekrar seçime gitmeyi de peşinen kabul et.

demek istemektedir.

Yani Paşa kendi iktidarı için 1969 seçimini geçici bir oyuncak olarak almaktadır. Peki birbiri ardından, büyük masraflı iki seçim yapmak nasıl kabul edilebilir? Çünkü Paşa 1969 seçimini bir «deney seçim» haline getirecek ve deneyi kendine göre başarmak için bütün «sağlam kuvvetlerini» kullanacaktır.

M. Toker'in deyimi ile «içinde bulunduğumuz blokun lideri Amerika»ya CHP kendini şöyle takdim etmektedir:

«Toplumun düzenini yeni Anayasamızın ruhuna uydurmak zarureti bugün her zamankinden fazla kuvvetle kendisi hissettirmektedir. Bu ne kadar gecikirse ters fikir akımları o işin yerine getirilmesini aynı nisbette güçleştirmektedir. Bunu Türkiye'de yapabilecek tek kuvvet ise, AP ile asla bir kanat altına gelmeyecek, buna karşılık türlü izim ve yüz altındaki kriptolardan sıyrılmış bir CHP'dir.»

Bürokrat Paşa, kendi dengesi ve iktidarı için herkesle koalisyon yapar, değil Amerika ile, AP ile, bugünkü TİP'le dahi koalisyon yapar (Koalisyonu sadece bakanlıkların bölüşülmesi olarak almıyorum). Yalnız koalisyona giderken, Paşa kendi açısından bunları ağırlıklarına göre sıraya kor ve ağır çekenlerin eğilimine göre koalisyon düşünür. Amerika TİP'i istemiyorsa, CHP, lider dedikleri Amerika'nın koşulları içinde koalisyon yapar.

4. AP seçimi 1970'e bırakabilir. Demokrat Parti gibi, onun devamı olan AP iktidarı da emperyalist koşullar içindedir. Bürokrasi yönetimi de emperyalist koşullar içindedir Yalnız, bürokrasinin ekonomideki gelişme hızını kesmesine karşılık, D.P. gibi AP de üretim güçlerini daha süratle geliştirebilmektedir; ve emekçileri bilinçlendirecek objektif koşulların yaratılmasını daha süratle sağlamaktadır. Bunda tarihi bürokrasiye karşı olan halk kitlelerine dayanmanın önemli bir payı olduğunu kabul ediyoruz. Türkiye sosyalistleri bu çelişkiyi dikkate aldıklarında:

a. AP'nin dayandığı kitleler karşısında ezilmeyecektir;

b. Gerçekten demokratik olamayacak bürokrasinin ayakları altında da çiğnenmeyecektir.

Paşa'nın kısa dönemli iktidar oyunu belli iken, bu oyunu bozmak üzere AP ne yapabilir?

Eğer emperyalist koşullar içinde ekonominin içine battığı güçlüklerden, bu arada fiili ve kısmi devalüasyonun genel ve daha yüksek bir devalüasyonla tamamlanmasından kaçınabilirse, (yalnız bugünlerde bazı batı paralarının devalüasyonu gerçekleşirse bu iş AP için son derece güç olacaktır), bunlar için bazı tedbirler (bize göre, uzun sürede ekonomik durumu düzeltmeyecek olmakla beraber) alınabilecekse, o takdirde AP Paşa'nın 1969 seçimi için istediğini sandığımız tavizleri vermeden bu oyuncak seçimi 1970'e bırakabilir. Her ne kadar AP istediği kanunları meclisten geçiremiyorsa da, bu bir sene uzatma kararına AP çoğunluğunun yanında diğer partiler milletvekilleri de katılabilir.

Paşa her ne kadar 1970'i hedef alıyorsa da, sanıyoruz, aynı anda 1970'e kalmadan acele ile 1969 için belli çevrelerden taviz koparmak isteyebilir.

Seçimin 1970'e bırakılması teşebbüsü karşısına Paşa, aksine zorlayan tertiplere sağlam güçleriyle girerse ne olur?

O zaman bürokrasinin kapitalist sınıfa dahil olmaya yönelen bir grubunun şimdi Pakistan'da görülen modeli taklide kalkışması mümkündür.

Paşa bu yolu açacak derecede oyunlara girebilir mi? Paşa bunu ister mi? İktidar arzusu bakımından ben sanmıyorum.

Bununla beraber, Paşa'nın gerçekten bir demokrasiyi savunduğunun belirtilerini görmüyoruz. Demokrasi Paşa'nın amacı değildir. Nitekim, Paşa'nın, tam seçim platformuna girildiği sırada, cenaze olayı ne kadar vahim addedilirse edilsin, yüksek mahkemelere mensup üyelerin yürüyüşlerine bizzat engel olması gerekirdi. Ve Paşa'nın gücü buna yeterdi. Bu engelleme teşebbüsü yapılmadığına göre, Paşa, demokrasisini, objektifilikten çıktığını çeşitli çevrelerin açıkça iddia edebileceği kurumlara mı dayandırmak istiyor? Bu ne biçim demokrasi görüşüdür, sual edilmeye değer. Paşa'ya göre, Türkiye'nin dengesi, bürokrasinin, memleketin sahibi olduğu iddia edilen sağlam güçlerin dengesiyle özdeştir. Metin Toker şöyle diyor:

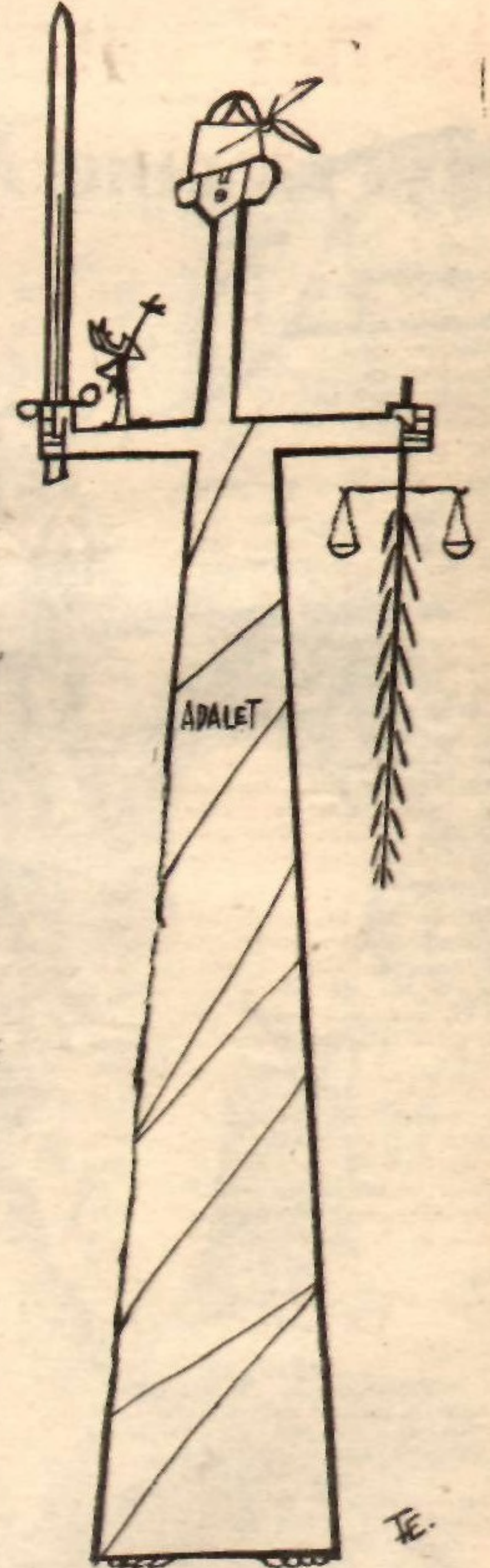
«CHP Türkiye'nin bozulmuş dengesini yerine oturtmakta başlıca unsur olacaktır.
Hattâ, tek unsur.»

Yine yukarıda işaret ettiğimiz gibi bu denge kurulmadığı takdirde, Metin Toker'in deyimiyle:

«Bu ne kadar gecikirse, ters fikir akımları o işin yerine getirilmesini o nisbette güçleştirmektedir. Bunu Türkiye'de yapabilecek tek kuvvet ise... türlü izm ve yüz altındaki kriptolardan sıyrılmış bir CHP'dir.»

Demek, CHP iktidara geldiği zaman izm'lerin gelişmesini engelleyecektir. Çünkü bunlar Türkiye'nin dengesini bozmaktadır. Oysa, CHP'nin takbih ettiği gelişmeler, asıl bürokrasinin dengesini bozmaktadır. Feryat ve küfür bunun içindir.

Ferruh Doğan

— Hey! Adalet Hanım... Artık Gözünü Aç!..

Sosyalist Açıdan Doğu Soru

● Türkiye'de doğu sorunu yıllar yılı bir «tabu» haline getirilmiş ve zamanımıza kadar bu konuda gerçekçi bir araştırma yapmak olanağı sağlanmadığı gibi, yapılmış bazı araştırmaların da günışığına çıkartılması faşist çevrelerce önlenmiştir. Oysa bu sadece Doğu'ya özgü değil, bütün Türkiye halklarını yakından ilgilendiren bir sorundur. Ahmet Aras bu hafta başladığımız inceleme dizisinde Doğu Sorunu'na gerçekçi şekilde eğilerek sosyalist açıdan bazı değerlendirmeler yapmaktadır. Bu sayıda tarihsel gelişim verildikten sonra önümüzdeki sayılarda Doğu'nun sosyo - ekonomik yapısı, etnik ve ulusal sorunlar tahlil edilecek, daha sonra Ortadoğu çerçevesinde anti - emperyalist mücadele çizgisi, Barzani olayı ve Türk Baasçılığı konuları üzerinde durulacaktır. Alt yapı - üst yapı meselelerinin ve Türkiye'de anti - feodal bir mücadelenin gerekip gerekmediğinin tartışıldığı şu sıralarda, Ahmet Aras'ın incelemesinin sosyalist stratejinin isabetle saptanması bakımından büyük yarar sağlayacağına inanıyoruz.

Ahmet ARAS

DOĞU'NUN ÜVEY EVLATLIĞA MAHKUM ÇOCUĞU

27 Mayıs'tan sonra perde aralanınca tabular da yavaş yavaş yıkılmaya başladı. Tabu haline getirilmiş konulardan biri de Doğu sorunuydu.

Doğu denince birçok şey gelirdi akla -şimdi de öyle ya-. Tabu herkesin kafasında başka başka anlamlarda kötü çağrışımlar yapardı -şimdi de öyledir ya-. Kimisine göre eşkiya, haydut diyarı; kimisine göre devlete başkaldırmış asiler beldesi; kimisine göre haşarat - sever insanlar ülkesiydi. Hele devlet memurlarının kafasında bu çağrışımın yaptığı burukluk, tarifi imkansız acılı bir kederdi.

Bütün bunların yanında müsbet çağrışım yapan bir özelliği daha vardı Doğu'nun. Yağından, peynirinden, besili kuzu etinden söz açıldı mı gözlerinin içi güler, ağızlarından köpek gibi salya akardı burjuvaların, faşist bürokratların...

Fırat'ın Doğusu

1966 yılına kadar hükümetler, sık sık genelge gönderirlerdi, direktifler verirlerdi resmi dairelere. «**Fırat'ın Doğusu İdari Yasak Bölge olduğundan, bölgeye her ne suretle olursa olsun giren turistlerin derhal bölge dışına çıkarılması için gereği...**» emrediliyordu. Fırat'ın Doğusu olarak kabul edilen yerlerin ismi sayılınca, yanlışlıkla (!) Fırat'ın batısındaki yöreler de sıralanıyordu. «**Gözüme bakın ne demek istediğimi anlarsınız**» kabilinden Kürt -PARDON- Kürtçe konuşan vatandaşlarımızın oturduğu bölge idarece yasaklı bölge idi. Yalnız bu kadar mı?. «Mahrumiyet Bölgesi», «Tehlikeli sınır bölgesi», «kızamık bölgesi», «zıkkımlanma bölgesi», bilmem daha ne bölgesi... Bir de efendime söyliyeyim, sevgili dostumuz (?) ve büyük müttefikimiz Amerika'nın, güvenlik bölgesi olarak kullanmak üzere atom mayınlarını döşemek istediği nükleer mayın bölgesi... Düşünün bir kere, Amerika nire Doğu Anadolu nire...

Ve baskıcı yönetimler Doğu'yu kasden bu hale getirirken vatan - millet adına hareket ettiklerini söylerler.

Anadolu halkını vatan - millet sözcükleriyle kandırmakta maharet kesbetmiş hakim sınıf iktidarları suçluluklarını örtbas etmek için çeşitli tertiplere girişmekten de geri kalmamışlardır. Özellikle son zamanlarda Doğu'daki devrimci gelişimden ürkenler, çeşitli numaralar çevirmekten geri kalmıyorlar. Bazıları da yanlış görüşlerini, bu sorun üstüne spekülasyona girişmekle doğrulamaya çalışmaktadırlar.

Ne zaman ki fakir Anadolu halkı devrimci uyanış çizgisinde bir kıpırdanma göstermişse, hakim sınıflar böyle bir gelişmeyi engellemek için, kırmak için çeşitli tertip ve oyunlara girişmekten geri kalmamışlardır. Doğu için de bu böyle olmaktadır. Ne zaman halkın ezikliğini, sefaletten kurtulmasını hedef tutan bir eylem olmuşsa, hakim sınıflar kalayı basmışlardır: **«Doğu'da Kürtçülük yapılıyor», «Doğu'da isyan var», «Kürt devleti kurulmak isteniyor», «Barzani Türkiye'den şuraları, buraları istemiş»**, vesair gibi taktiklerle haritalar - maritalar yayınlıyarak ortalığı bulandırmakta, özellikle her türlü eylem Barzani'ye bağlanmak istenmektedir.

Burjuva basını da bu konuda elinden geleni ardına bırakmamaktadır. 1967 yaz aylarında yapılan Doğu Mitingleri sırasında bu tip tertipleri açık açık gördük.

İşin kötüsü mes'eleleri bilmiyen batılı devrimciler de bu çeşit tertiplere çoğu zaman kanmakta, ters pozisyonlara düşmektedirler. Bunda faşist eğitimin kafalarda yaptığı şartlanmanın da payı yok değildir. Beri yanda bir kısım batılı devrimciler, ağa tavırlı sosyalist görünen bazı doğulu akranlarının tavırlarına bakarak Doğu Sorunu karşısında çok yavan bir tavır takınmakta ve hakim sınıfların ekmeğine bilerek veya bilmiyerek yağ sürmektedirler.

İşte bu yazı serisinde biz, «**Doğu Sorunu**»nu tarihi perspektifi içinde etnik ve sınıfsal temellerine oturtarak, gücümüzün yettiği nisbette tahlil etmeye çalışacağız. Bunun için de bugün Ortadoğu'daki oluşumları, bu gelişmeler doğrultusunda halkların devrimci mücadele çizgisini, emperyalizmin bu gelişmeler karşısında takındığı ve takınacağı tavırları da inceliyeceğiz. Bu arada çeşitli spekülasyonlara konu olan Barzani hareketi üstünde de duracağız.

Şunu öncelikle belirtmeliyim ki şimdiye kadar «**Doğu Sorunu**» üstünde yapılan tartışmaların çoğu tek yanlı, tek yönlü olmuştur. Kimisi sorunu bir idari problem, kimisi etnik, kimi de sadece sosyo-ekonomik olarak ele almıştır. Bunun yanında «**Kürtleri sürmek**» teklifini yapan fanatikler de vardır. Bu fanatiklerin söylediklerini ciddiye alıp üstünde durmayacağımızı belirmeye lüzum yok. Bunların ötedenberi emperyalistlerin fakir Anadolu halkını karanlıkta tutup sömürmek için kullandıkları ırkçı piyonlar olduğunu herkes bilmektedir.

Yakın tarihe bakış

1514'ten sonra Osmanlılar Doğu Anadolu'ya hakim olunca bölgeyi üç eyalete ayırdılar. Bu eyaletlerin de bünyesinde birçok sancak beyliği vardı. Şerefname'ye göre Yavuz'un Doğu'yu fethetmesinde İdris-i Bitlisi adlı bir din hocasının büyük yardımı olmuştur. Aşiretler ve Mir'likler arasındaki çatışmaları çok iyi bilen Bitlisli Molla İdris, Yavuz'a bir nevi danışmanlık yapmıştır. Yavuz da Bitlisi'yi hizmetlerinden dolayı taltif etmiştir.

Eski Mirlik temeli üstüne teşekkül eden Şark eyaletlerindeki toprak

NU

Doğulu ağalar batının ağalarıyla elele vererek çıkarlarını sürdürürlerken doğunun yoksul halkı birtakım tabular yaratılarak çile doldurmağa terkedilmiştir.

…, Osmanlı toprak rejimine ben- …ekle beraber, bazı hususlarda ayrı …likler gösterir. Bu özelliği göste- … temel faktör şudur: Merkezi ida- … (Osmanlı Devleti) tımar beylikleri- … icabında azledip sülalece toprağa …sarruf hakkından mahrum edebil- …ği halde, bu eyaletlerdeki azil yetki- … ve toprağı tasarruftan mahrum …me yetkisini bütün sülaleye teşmil …erek kullanamazdı. Mahalli bey az- …edilebilir, fakat onun yerine oğlu, …ğlu yoksa en yakın akrabası geçiri- …rdi. İşte bu esaslı fark Şark feodali- …sinin tamamen ayrı bir nitelikte ol- …duğunu göstermektedir bize.

19. Asrın başlarına kadar şarkta- … yerli feodaller, merkezle zaman …man sürtüşmüşler, fakat bu sürtüş- …meler hiçbir zaman devletin varlığını …hdit eden bir niteliğe kavuşama- …mıştır. Sanayi devriminden sonra Os- …manlı uyruğunda bulunan halklar a- …rasında milliyetçi akımların gelişme- … Doğu'da çok daha ayrı bir yapıya …hibolan Ermenileri daha reaksiyo- …ner bir duruma getirmiştir. Ermeni- …lerdeki milliyetçi gelişmeden Kürt a- …şiretlerinin de etkilenmemesi düşü- …nülemezdi. 1806'daki Kürt Mustafa Paşa isyanı, çok az da olsa bu etki- …leri bünyesinde taşımıştır. Yalnız bu- …rada mübalağaya düşmemek lazım- …dır. Kürt Mustafa Paşa'ya yapılan bu …nat belki de O'nun lakabından ileri gelmektedir. Biz de bu niteliği, isya- …nın geçtiği bölgenin etnik niteliğine …e Mustafa Paşa'nın lakabına bağ- …larsak daha az hataya düşmüş oluruz. 1850-60 yılları arasında çıkan Kozan- … Abdullah Bey'in isyanı üstünde de kesin bilgilere sahip değiliz.

1878-80 yılları arasında olan Nehri İsyanı'nın milli nitelik taşıdığı- …nı ileri sürenler de çoktur. Bunun da ne derece doğru olduğunu saptıyacak kesin bilgiler yoktur elimizde. Seyyit Ubeydullah'ın liderlik ettiği bu geniş kapsamlı hareketin temel amacı Ale- …vileri temizlemek olmuştur. Urmiye'- …ye (Rizaiye) kadar gelen isyancılar, Urmiye'yi muhasaraya alırken mer- …kezi dinlememekle hem Osmanlı Dev- …leti'ni, hem de İran Devleti'ni hedef almış, hareketi devletlerarası bir ha- …reket haline getirmişlerdir. Burada dikkati çeken husus, bu hareketi İran ve Osmanlı Devleti'nin elele vererek bastırmış ve müzakere yoluyla neti- …ceye bağlamış olmalarıdır.

O zaman çok güçlü olan Ermeni teşkilatçılığının Kürt aşiretleri üze- …rindeki etkisini bu şekilde müşahade eden Sultan Abdülhamit, karşı ted- …birler almaya girişmiştir. Yirmi bin kişilik disiplinli ve düzenli Ermeni ordusuna karşı bir güç yaratmak, an- …cak merkez yetkililerinin kısmen yer- …li beylere devri ve beylere alay kur- …durmakla mümkün olurdu. Bu fikir- …den hareket eden Abdülhamit 1891 yılında Kürt beylerini İstanbul'a da- …vet ederek ve birçok hediyelerle tal- …tif ederek kendilerini alay kurmakla görevlendirdi. Kurulan 36 Hamidiye alayının reislerine, aynızamanda tasarruflarındaki topraklar ebediyyen kendilerine ait olmak üzere fermanlar verdi. Verilen ferman ve hediyeler aynızamanda aşiretler - arası çatışmaları da körükliyecektir. Örneğin «Hesenan» aşiretiyle «Sipki» aşireti, Sultan tarafından «Hesenan» aşireti reisine verilen altın bir tütün tabakası yüzünden birbirine girmiş ve aralarındaki çatışma uzun yıllar sürmüştür. Aşiretler bir taraftan bu şekilde biribirleriyle kavgaya tutuşurken, beri yandan Ermenilerle çatışmaya ve Ermenilerin mallarını talan etmeye başlamışlardır. Bu anarşi ve talan havası nihayet giderek 1915'te büyük bir katliamın tezgahlanmasıyla neticelendi. Bizim tarihçiler, her ne kadar İttihat ve Terakki'cileri masum kılmak gayesiyle Ermeni Devleti planlarından söz ediyorlarsa da bu, gerçeğe tamamen aykırı düşmektedir. Ermeniler eskiden beri kendi başlarına bir organizasyon içinde olagelmişler ve merkezi idareye karşı bu nitelikteki haklarını devletlerarası planda hukuki ve fiili antlaşmalara bağlı kılmışlardır. Kaldı ki Ermeni Devletinin kurulması mes'elesi olaydan üç yıl sonra, 1918 yılında söz konusu edilmiştir.

Şeyh Sait isyanı

Çok iyi bilinen bir gerçektir ki, Doğu'da 1878 Nehri İsyan'ından 1925'e kadar hiç bir isyan hareketi olmamıştır. Böyle bir isyan hareketinin olmamasında yukarıda söz konusu ettiğimiz aşiret statüsünün etkisi olmakla beraber, Kürt ve Türk halklarının asırlar boyunca yanyana, iç içe kardeşçe yaşamış olmalarının payı büyüktür. Bu, iki halkın düşman işgaline maruz kalan vatanlarını birlikte savunma içgüdüsünden ileri gelmiştir aynızamanda. Lozan'da batılı emperyalistlerin «Kürt» kozunu oynama isteklerine karşılık Türk halkıyla Kürt halkı tam bir dayanışma örneği göstermişlerdir.

1925'te Şeyh Sait İsyanı niçin patlak verdi? Bu hareket Kürt milliyetçiliğini hedef alan bir hareket midir? Gerici bir hareket midir? İngilizler mi çıkardı bu olayı?

Şimdiye kadar Şeyh Sait konusunda yazıp - çizenlerin hiç biri olayı tam bir tarafsızlıkla ve bilimsel kriterlerden hareket ederek ele almadı, diyebilirim. Şeyh Sait hareketini doğru tahlil etmek son derece gereklidir. Çünkü bu olay bir bölge halkının baskıcı yönetimler tarafından toptan cezalandırılmasına vesile olmuştur. Baskıcı yönetimlerin bu yanlış politikası aynızamanda halkları birbirine yabancılaştıran bir politika olmuştur.

Hemen söyliyelim ki, Şeyh Sait hareketi milli niteliği olan bir hareket değildir. İdam edilen bazı Kürt milliyetçilerinin (Miralay Cibranlı Halit, Doktor Fuat, v.s.) hareketle ilgisi veya en az direkt ilgisi olmadığı da bilinmektedir. Şeyh Sait'in Kürt Teali Cemiyeti'yle olan ilişkisinden ötürü dolaylı olarak böyle bir fikre varanlar da vardır. İlişkisi olsa bile sadece Kürt ileri gelenlerinin meşru örgütü olan Cemiyet, o zamana kadar böyle bir fonksiyonu hiçbir şekilde benimsememiştir. Cemiyetin tek gayesi, beylerin ve şeyhlerin idareye karşı statüsünü kişisel planda tanzim etmek olmuştur. Bunun için en azından şu soru sorulmalıdır: Bu hareket, Kürt Teali Cemiyeti'nin tertibi ile olduysa, Cemiyetin başkanı Seyyit Abdülkadir isyan sırasında neden isyan bölgesinde değil de İstanbul'da bulunuyordu? Veya Şeyh Sait Cemiyetle dayanışarak harekete geçtiyse nasıl oldu da Seyyit Abdülkadir'le diğer cemiyet mensuplarını haberdar etmedi. Seyyit Abdülkadir'i takibetmiş olan o zamanki emniyet mensubunun da ifadesinden S. Abdülkadir'in isyandan habersiz olduğunu kolaylıkla çıkarmak mümkündür.

Hareketin bir İngiliz tertibi olduğu da gerçeğe uymamaktadır. **«İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye»** adlı araştırmasında Erol Ulubelen, hareket sırasında İngilizlerin Diyarbakır'a silah katalogları gönderdiklerini söylemektedir. İngilizlerin silah değil de silah katalogları göndermiş olması bu ilginin derecesini yeteri kadar göstermektedir zaten. Zamanın başbakanı İsmet Paşa Ulus Gazetesi'ne naklettiği hatıralarında (30-31 Mart tarihli Ulus Gazetesi) **«Elimizde Şeyh Sait hareketinin İngiliz tertibi olduğunu gösterecek belge yoktur»** demektedir. (Ortadoğu Bölgesi'nde emperyalizmin oynadığı rolü ilerideki yazılarımızda inceleyeceğiz).

Diyarbakır İstiklal Mahkesi'ndeki ifadesinde Şeyh Sait **«Bizi harekete geçiren tek sebep Hilafetin kaldırılmasıdır. İslam ümmetinde halifesiz ölen bir müslüman mürdar olmuş sayılır.»** demiştir. (Şevket Süreyya Aydemir, Tek Adam). Gerçekten Hilafetin kaldırılması, tekke, zaviye ve medreselerin kapatılması, v.s. gibi olaylar, Şeyh Sait hareketinin çıkmasına sebep olmuş temel etkenlerdir. Bunun yanında üst yapıda yapılan çeşitli değişiklikler (Kıyafet Kanunu), buna vesile olmuştur. O zamana kadar tam bir yetkiyle topluma hükmetme alışkanlığı içinde olan Şarktaki hakim sınıf, yeni kısıtlamaları kaldıramamış, buna tepki göstermiştir. Bunun örneklerine yalnız Doğu'da değil, Batı'da da rastlamak mümkündür. Yalnız şu var ki, Doğu'daki aşiret ve tarikat sisteminden ötürü bu hareket batıdakinden farklı olarak çok daha geniş kapsamlı olmuştur. Bütün bunlar Şeyh Sait Hareketinin tamamen sınıfsal bir hareket olduğunu göstermektedir. Yalnız burada dikkati çeken bir husus var. Hareket sırasında diğerleriyle birlikte, hükümet tarafını tutmuş olan aşiret liderleri ve şeyhler de sürgün edilmişlerdir. Bundan sonra başbakan olarak İsmet Paşa'nın Doğuda yürüttüğü ırkçı politika, karşı alternatifi (Kürt milliyetçiliğini) yaratmaktan geri kalmamış, karşı tepkileri 1940 yıllarına kadar devam etmiştir. 1925'ten 1940'a kadar devam eden çatışmalarda doğulu hakim sınıfların önemli bir kesimi batılı hakim sınıfla bütünleşememiş ve bütünleşemiyen doğulu hakim sınıfın bu kesimi **«Kürt Milliyetçiliği»** sloganını kullanmıştır geniş çapta. (Zilan, Dersim, Ağrı, v.s.) 1940'tan sonra yeni oy mekanizmasıyla durum değişmiş, çatışmaların ve başkaldırmaların liderliğini yapan hakim sınıfın bu kesiminin büyük çoğunluğu Batılı hakim sınıfla bütünleşerek, hiçbir şey olmamış gibi kardaş kardaş sömürüye birlikte iştirak ederek makbul ve makul vatandaş mertebesine yükselmişlerdir.

Son olarak 1967 yaz aylarında yapılan Doğu Mitinglerine Doğulu ve Batılı hakim sınıfların elbirliğiyle karşı koyması, müşterek sömürüyü devam ettirebilmek için ne derece bilinçli bir dayanışma içinde olduklarını gösteren örnek bir olaydır.

1967 Doğu mitinglerinde Doğu halkının kullandığı sloganlar, hakim sınıfların bu harekete neden karşı çıktığını açık seçik ortaya koymaktadır. (*)

— Doğulu kanuni hakların için çalış, didin. Hak istemekle birlik bozulmaz.

— Faşizm ve emperyalizme karşı savaşan bütün halklar ve yiğit savaşçılarla beraberiz.

— Batıya Medeniyet, Doğuya Cehalet, Neden?

— Jandarma değil öğretmen istiyoruz.

— Karakol değil okul istiyoruz.

— Doğu - Batı yoktu diye unutulduk.

— Doğunun kaderi açlık, işsizlik, hor görülme, Batı vatan, Ya Doğu ne?

— Doğulu insanlığını ve vatandaşlığını mutlaka kabul ettirecektir.

— Batıya Fabrika, yol, Doğuya Komando, Karakol.

— Batıyı İmar, Doğuyu istismar.

— Milli Gelir : Manisa 2350, Ağrı 500, Aydın 2500, Hakkari 250.

— Anayasa ilerde, onu geri itemezsin

— Dipçik değil uzanan el isteriz.

— Beş yıllık plân, Hepsi yalan, Doğulu uyan.

— Yaşama Hürriyeti, insanlık hürriyeti, okuma hürriyeti istiyoruz.

— Bölücü değiliz, eşitlik istiyoruz.

— Doğu sürgünlerin yatağı değildir.

— Lâfı bırak, doğuya bak.

Tarihi gelişime bu şekilde kısaca göz attıktan sonra, bugün Doğu Anadolu'da mevcut mülkiyet ve üretim biçimini, ondan sonra da sorunun etnik yönünü tahlil etmeye çalışalım.

(*) İsmail Beşikçi, Doğu Mitinglerinin Analizi s. 11 vd.

Köy Enstitüleri Üstüne

HARCAYAN, HARCANAN VE HARCATANLAR

● Türkiye'de cumhuriyet döneminin en çok sözü edilen girişimlerinden biri şüphesiz köy enstitüleri denemesidir. Köy enstitüleri Türkiye'nun eğitim ordusuna binlerce değerli genç kazandırmıştır. Ancak kapıkulu bürokrasisinin köy enstitülerini hangi nedenlerle kurdurduğu ve sonra kapatılmasına neden gerek duyduğu tam açıklığa kavuşturulamamıştır. Değerli öğretmen Asiye Eliçin, eşi rahmetli E*min Türk Eliçin ile birlikte yürüttüğü toplumcu mücadele*sinde edindiği gözlemlere dayanarak Köy Enstitüsü denemesini sosyalist açıdan değerlendirmektedir.

Asiye ELiÇiN

Köy Enstitüleri, CHP iktidarının çıkarcı kanadının geçici gafletinden, İ. İnönü'nün yanlış hesabından ve «Yap!» emri alınca canla - başla çalışıp yapan, «Dur!» emri ile de yavaşça ortalıktan silinen iyi niyetli emir ve memur kullarının çabasından doğdu...

TÜRKİYE Cumhuriyeti'nin adına ve kavramına en uygun, en büyük ve en olumlu - eylemi olan Köy Enstitülerini kapatmak ve ondan geride kalan değerleri yoketmek çabasının nedenlerine artık, daha gerçekçi ve sosyalist bir açıdan bakarak, değerlendirmek gerekmektedir.

Köy Enstitülerinin değerli ürünleri olan çileli öğretmen ordusu ve yazarları, yayla havası gibi temiz, kaynak suyu gibi duru kafa ve gönülleriyle, kendilerini yaratma ortamı sağlıyan kurucuları içten bir bağlılıkla seviyor ve savunuyorlar; yıkılan Enstitülerin savunulmasını onların savunulması ile birlikte yürütüyorlar... Ancak, Enstitüleri savunmadaki yürekli direniş, temel fikirdeki çözümsüzlükten ötürü, fikren tam destekli olamamaktadır. Temelde yatan yanılgı, kendini bu davanın içinde sayanlar için, bazı şehirli toplumcu aydınların, köy enstitüleri sorununu incelemeden, üstünkörü, anlamsız ve zorlama yorumlara girişmelerinden *daha önemlidir...*

Köy enstitülerini bir - iki kahramanın yaratması, bir deneğin de yoketmesi inancı, sosyal, ekonomik ve politik koşulları yoksamak, yada bunları ikinci derecede etken saymak, büyük bir yanılgıdır. Bu yanılgının düşüncelere verdiği bulanıklık ve karışıklık, dâvanın savunucularını bireyciliğe saplatıp bocalattığı gibi, bugünkü bozuk - düzenin sürdürülmesinde çıkarları olanların da işine yaramaktadır.

Köy enstitülerinin daha 944'lerde sallanmaya başlayıp İnönü iktidarında ve O'nun eliyle 950'de son nefesini verecek duruma getirildiği gerçeğini ES geçemeyiz! Böyle yaparsak, CHP'den hâlâ umarlıyız ve Ortanın Solu yutturmacasına kanmışız demektir ki, bu yanılgıdan da öte bir «kendikendimizi aldatmak» demektir!.

● Halk Partisi ve İktidarını Mevdana Getiren Belirli unsurlar:

Şimdi, savunduğumuz fikir ve görüşümüzü iyice belirtebilmek için, Halk Partisi iktidarının 938'den önceki durumuna kısaca bir göz atalım:

Halk Partisi iktidarı Atatürk Devrimciliği yanına -kadrosu ile birlikte- Osmanlı Devlet düzenini de aktarmış, yani Osmanlının köylüyü sömürmek temel prensibini de birlikte kabullenmiştir. Ama onun sadece, değişen koşullara fazla aykırı düşen sivriliklerini törpülemiştir. Böylece, eski **Kapıkulu**, yeni yönetici olan, yönetici memur kadrosu, üst tabakaların temsilcileri olan, toprak ve köy ağası, köy ve kasaba mütegallibesi, alır - satar Osmanlı burjuvası ile bir iç koalisyon yapıp bu ortaklarına B.M. Meclisi'nde ayrı *ayrı temsilcilik* hakkı tanıyarak, müşterek saltanatlarını -Meclisten dışardan bıraktıkları- emekçi halkın, köylünün üstüne kurmuştur.

Tüm pazarlıkların kendi üstüne yapıldığı, nüfusun yüzde doksanı olan emekçi, köylü sınıfı sembolik olarak ta 936'larda harmandan tutulup getirilerek Meclis'e oturtulan, köylü Satı Kadın ile temsil edilmiş oldu!..

Yapılacak reformlara ses çıkarmamaları için, bürokrat dev*rimciler, koalisyon ortaklarına* gerekli çıkaryolları sağlamış, seslerini kısmışlardır... Reformlar konusunda bu yolla taviz vermemeyi sağladıkları gibi, gerektiğinde taviz bile almayı elde etmiştir Kapıkulu... Hiçbir insancıl inanca aldırmıyan bu çıkarcı güçler, ayrıca Ata'nın o zaman yurt ölçüsündeki büyük manevi gücünü de biliyorlardı... Onun için de Ata'nın ufak -tefek gözdağlarını hoşgörüyor, yeni rejimi eskisinden daha kârlı buldukları için de huzur duyuyorlardı... İçinde bulundukları bu rahatlık, onlarda eski kuşkuları yitirmiş, eskiden rahat bir sömürü için besleyip koruduğu din adamlarının ve müesseselerinin reformlara kurban gitmesine göz yummuştur. Çünkü şimdilik ona muhtaç değildir, ileride gerekirse, o zaman düşünülür... Onun bu düşüncesi, laiklik ilkesinin yerine oturmasına -geçici olarak- yarar... Ekonomik bir temeli olmıyan din kurumları, çıkarlar için özel olarak beslenmeyince önemli bir mesele daha halledilmiş olur .. Bu ortam yaratılınca, savaş ve sonrasında din adamlarına verilen önem değerini yitirdi ve B. M. Meclisi'nden sarıklı başlar tezelden temizlendiler...

İmtiyazlı tabakanın Batılı gibi yaşamayı getiren reformlar hoşlarına gitti, lüks yaşamayı çabuk benimsediler... Onlara bu lüks hayatı sağlamak için lokması ağzından alınan ve tek keçisi satılan yoksul halk açlıktan, hastalıktan kırılırken onların bir elleri balda, bir elleri yağdadır. Artık cübbe giyip fes eğdirip bol cariyeli hareme gitmekten, frak ve silindir şapka giyip balolara gitmek daha çekici gelir...

Ne var ki, köylü efendice bir uysallıkla ne denli alın teri dökse de, koalisyon saltanatının bu giderlerini karşılayamaz hale gelir. Kurtuluş Savaşı'nda ve daha önce verdiği yurt kurbanlarının yokolan iş gücünü, sakat gaziler, yaşlı erkekler, dul gelinler doldurmaya çalışmakta, genç bir öküz beş insana bedel bir değer taşımaktadır. Kara sapana eşekle birlikte koşulan gelinin avuç avuç ürettiği tahıl vergiye yetmemektedir. 15 lira verginin karşılığı yarım ton arı buğdaydır... Onun sefaleti kitaplara sığmaz. Küpündeki bulgur ve ununa kadar tahsildarın aldığı yetmiyormuş gibi, jandarmalardan yedikleri dayak da cabasıdır. Jandarma yol salgısını veremiyen köylüleri sürek avı gibi sürer götürür köyden, uzaklardaki yol yapımına. Çıplak ayak, yarım çarık, boş mide ile döktükleri terin kârı demiryol yapımından ünlü milyoner müteahitlerin kesesine akar. Aç kalan, elinden yiyeceği alınan köylü, yabani ot yiyerek zehirlenir, bazan da ölür. Bu olaylara tanık olup isyan eden genç *Cumhuriyet öğretmeni,* yazılarıyla bu millete gerçek bir sahip arar. Kısa sürede de o sahibin ancak köylünün kendisi olacağı gerçeğini, Onu hapse atıp türlü sıkıntılara sokan yöneticiler öğretecektir kendisine... Ve ilk öğretmen kırımı böyle başlar.

Gittikçe alt ve üst tabaka arasındaki -zaten derin olan- uçurum gittikçe daha da derinleşmektedir. Devrim ve reformların, yoksul halka fazla birşey getirmediğini gören reformcu, ülkücü bir ruh kazanmış, şartlanmalardan korunabilmiş genç aydınlar hayal kırıklığına uğrarlar. Çıkarsız bir inan ve güçle yönetimi eleştirmeye, doğruları savunmaya savaşırlar. Bir yandan Batının düşünce ve söz özgürlüğünü milletine hediye ettiğini övünüp duran iktidar, öte yandan düzensizlik ve olumsuzluklara karşı çıkış ve direnişleri, amansız bir zorbalıkla bastırıp susturmaya, yada para ve mevkilerle satın almaya uğraşır... En korktukları kimseler ise, hiçbir yolla satın alınamıyan, doğruları açlık, zından, işkence bahasına savunanlardır... Bu yurt ve halkseverlere, en amansız cezaları vermekte iktidarın bütün ortakları hemfikir ve yekvücutturlar... Bu yüzden ortaklıklarının geleceğini - bu zararlılara karşı garantiye alırlar... Zaten var olan siyasi polis teşkilatına, Doğuya, Batıya *örnek (!)* bir güç ve ehli-

---

görüşler

Dev-Güç Böyle Olmaz

● Biricik sosyalist örgütümüz TİP'e ve ANT yazarlarına zaman zaman çamur atmaktan çekinmeyen Türk *Solu, 76.* sayısında açıktan açığa saldırıya geçmiş, gerçek devrimcileri en çirkin kelimelerle suçlamağa kalkmıştır.

Şüphesiz, emperyalizmin pençesindeki bir ülkede sosyalizme geçiş kolay olmayacaktır: Evvela emperyalizmin ülkemizle ilişkileri kesilmelidir. Önce «Tam bağımsız, gerçekten demokratik Türkiye kurulmalıdır.» Bu tür anti - emperyalist bir savaş sosyalizme giden yolun bir aşamasıdır. Fakat anti - emperyalist savaş ve*receğim diye, iktidar kap*mak için emperyalist güçlere kuyruk sallayanlarla güçbirliğine gitmeye kalkışılırsa, bunun adı «davaya hizmet» değil, «davaya ihanet» olur. Şunu akıldan çıkarmamak gerekir: Bir zincir, ancak en zayıf halkası kadar kuvvetlidir.

Bizdeki bütün ilerici güçlere kumanda ettiğini sanan bazı milli demokratik devrimci sosyalistler (!) işi o raddeye getirdiler ki, «sosyalizm» sözcüğünü ağza almak büyük bir günahmış gibi tanıtıldı. Neymiş efendim? Asker - sivil bürokrat ve aydın zümrelerle diğer bazı milli güçler «sosyalizm» deyince ürkerlermiş... Acaba diğer sınıf ve tabakalarla güçbirliğine gitmeyi düşünerek devrimci cepheyi parçalamayı hayalleyenler, cephelerinde sosyalistlerden başka kimleri buldular?

Güçbirliği sınıflar arasında olurmuş... TİP, millici dıkları rolü gerçeklere yüz- sınıf ve tabakalara parti kapılarını açıp tutuğuna, onla*rı anti - emperyalist mücadeleye* çağırdığına göre, emperyalizme kuyruk sallayan partilerle güçbirliğine gitmenin ne anlamı var? Yoksa şimdiye kadar devrimciliğinden şüphe etmemeye çalıştığımız Türk Solu bambaşka hesapların peşinde midir? Devrimci cepheyi parçalayıp çökerterek, emir ve kumandalarında olduğunu iddia ettikleri gerçek sosyalistleri başka partilere mi kaydırmayı düşünüyorlar?

ANT'çı yazarların ve TİP'çi sosyalistlerin CHP ile anti - emperyalist bir cephede birleşilemeyeceğini çok önceden söylemeleri ve son CHP bildirisi ile bu iddianın doğrulanması, yanlış yolda olanların akıllarını başlarına getireceğine, iyice saldırganlıklarını artırarak devrimcilere hakaret yağdırmalarına yaramaktadır.

Elbette bütün partilere rey veren seçmenlerin büyük çoğunluğu yurtseverdir, vafından sömürülmesini arzulamazlar. TİP ve gerçek devrimcilerin görevi, siyasi ör*gütlerle güçbirliği kurmak* hayallerine kapılmak yerine, o siyasi örgütlere eskiden oylarını vermiş yurtseverleri uyararak anti - emperyalist cepheye kazandırmaktır.

TİP ve ANT'çı yazarlar bu olumlu yönde yürüyerek anti - emperyalist savaşlarını vermektedir ve her türlü baskıya, teröre, provokasyonlara rağmen savaşlarına devam edeceklerdir.

YÜKSEL TÜRK
(Çemberlitaş - İstanbul)

Küçükömer'in Kitabı

● Hakkında dedikodusu yapılan kitabınızı okuduk. Memleketimizde solcu düşünürler içindeki yerinizi iyice belledik. Osmanlı ve Cumhuriyet bürokratının toplumun tarihi gelişiminde oyna-

Köy enstitülerinde yapıcılık öğrenen köy çocukları (solda), Köy ve köylü üzerine oynanan oyunun başaktörleri, İnönü ve Bayar (altta).

yet kazandırılır!.. Tabutlukları ve sayısız işkence usülleri ile engizisyon zekasına parmak ısırtırlar... Dışardaki her şüphelinin peşine yeterince de polis takılır.

Fakat iş bu bir avuç insanı zararsız kılmak çabası ile de bitmez... Dışta, kapitalist dünyanın ekonomik krizi, - paraya çevirilemiyen mal yığıntısı yüzünden işliyemez, üretemez hale gelip duran sanayi krizi, bolluk bunalımı içerdeki yokluğun değerini daha da düşürdüğünden, orta ve alt tabakayı da daha zor duruma düşürdü. Huzursuzluk Kapıkulunun ortaklarına ulaşmış ve birliğin bahar havası bozulmaya yönelmiştir... Meclis'te oturan X Ağanın köylerinden geliri azalmış, para etmez olmuştur. Aracı Osmanlı özelcisinin kârı sınırlanmış, dış ve iç ekonomik olumsuzluklar tatlı kâra kâr katmaz etmiştir... Halinden hoşnut olan yalnız yönetici yüksek kadrodur. Çünkü o, doğrudan doğruya - fakir de olsa - devlet hazinesinden beslenmektedir (Kapıkulunun bugüneden süren bu kaygısız doymuşluğu, İnönü'nün desteği, yıkılamamasının nedeni olmuştur).

Artan huzursuzluk Atatürk'e ekonomide liberalizme doğru açılma gereğini duyurur. İŞ Bankası Müdürü Celal Bayar İktisat Bakanı olur... İnönü devletçiliğinden taviz vermeye yanaşmaz, elinden geldiğince... Bu alandaki anlaşmazlık iki liderin arasını açar ve bu sayede özelci kanat sanayie yöneltilmeye çalışılır, devlet yardımı ile... Bu iki cepheli çabalar da olumlu sonuç vermekten uzak kalır... İnönü Ata'ya yenik düşer ve yerini Bayar'a bırakır. Bilinen reformlar yapıldıktan sonraki duraklama ve ekonomik yöndeki olumsuzluğa karşı alınan tedbirler yetmez. Daha önce girişilen SERBEST FIRKA denemesinin verdiği sonuç da olumsuzdur ve iktidarın gücünü yitirmeye başladığı kanısını ispatlamıştır... Soysuzlaşmış tipik Kapıkulu dalkavukları ATA ile halk arasına görünmez ağlar, yüksek duvarlar koymuşlardır.. Artık O'nun en dürüst arkadaşları bile sokulmaz yanına..

• Özetleme

Bizim Batıdan aktardığımız MEDENİ KANUN'la giriştiğimiz uygarlık çabası ancak, Osmanlı kafasına dıştan bir yaldız ve KAPIKULU Kadrosunca yönetilen Devletçiliğe iğreti bir yama olmuştur, çünkü:

Daha RÖNESANS'la uyanan Batı, bilim ve buluşlarıyla ticaretini dünya çapında geliştirmiş, zaptettikleri zengin kaynaklı sömürgeleri ile burjuvaziyi hızla geliştirip semirtmiştir. Böylece de liberal ekonomi yolundan tarihi gelişimini yapıp tamamlıyarak, kapitalist aşamaya ulaşan Batı burjuvazisi, bu gelişim ve aşamaya paralel olarak, ekonomik - ideolojik ve sosyolojik yapısı gereği ve sonucu olan bugünkü uygarlığını kazanabilmiştir.

XX. Yüzyılın başına kadar bu yolla kalkınmasını yapamamış ülkeler, kalkınmayı - gerçek sosyalizm dışında - artık bu yolla kazanma olanağını yitirmişlerdir. Hattâ uzayda boş, verimli bir dünya bulsalar yine o yolla kalkınamazlar... Çünkü, kendi dünyamızdaki asırlık milli sınırlarımızı bile tanımayıp kendisine fakir ülkeleri ve insanlarını toptan ipotek ettiren dev kapitalist, yeni emperyalist Amerika, buradaki gibi uzaya da uzatır vantozlu kollarını.

Artık gerikalmış ülkeler için tek çıkar yol, iç ve dış sömürgenlere bilinçli ve kesin bir «hayır!» deyip köklü devrimini yapabilmek, yönetimi tabana indirip, emekçi halkın çıkarına ve faydasına dayıyabilmektir. Böyle yapılan bir devrim de yozlaşıp soysuzlaşmadan bir ülkeyi sosyalist yoldan kalkındırmış olur ve dış sömürgene de ancak bu yolla karşı konur. Kalkınmanın başka çıkaryolu yoktur

Türk Devriminin baştan ve sonradan, kabullendiği belli bir ideolojisi yoktu. Ama sosyalizm dışında, ikinci yol olan liberal yolu baştan seçse idi, mevcut temelle ve yine dış nedenlerle başarı kazanamazdı. Bunun tipik örneği ve kanıtı Celal Bayar'ın - O Bayar ki Atatürk'ün devrinde de milli burjuvazinin yaratılması görevini almıştır... - ne menem bir milli burjuva olduğunu apaçık göstermektedir. C. Bayar'ın 954'te Türkiye Cumhurbaşkanı olarak gittiği Amerika'da Amerikalılara verdiği beyanattan sadece bir pasajı Cumhuriyet Gazetesi Başyazarı N. Nadi'den aktarıyoruz:

«— Türkiyeye yapılan iktisadi yardım, zaten yükselmekte olan ekonomik bünyeye kuvvetli bir müzahir olarak gelmiştir. Türk milletinin satın alma kudretinin artması ve standardının yükselmesiyle memleket mamul maddeler ve istihlak maddeleri için büyük bir pazar haline gelecektir. Yeni kabul edilen bir kanun, yabancı sermayenin Türkiyeye en müsait şartlar altında akmasını mümkün kılacaktır. Hulasa denebilir ki, Türkiyede sarfedilen her dolar münbit bir toprağa ekilmiş refah ve bereket filizleri verecek bir tohum gibidir.»

Şimdi bu adamın döktüğü dil, mirasyedi tenbel bir Osmanlı haylazının apartmanlarını kiraya vermek ve yangelip yatmak için kiracıya döktüğü dilden farklı mıdır, ve neresindedir milli haysiyet, milli burjuva bilinci O'nun?...

Gelecek yazımızda, İnönü'nün köy enstitülerini kurmaktaki Osmanlılık hesabını inceliyeceğiz

→

de yüz uyar bir biçimde ele alışınız bizi uyarmış oldu. Solcuyum deyip 1960 darbesinden sonra açılan yeni bir kitap, mecmua, gazete pazarında yolunu bulmak için hep ithal malı yayınları satış eden tutumun karşısındayız. Sizin yaptığınız gerçekçi analize kestirme yoldan, fakat büyük ithamlarla karşı çıkmamaları gerekirdi. CHP bürokratının toplum sürecinde oynadığı talihsiz rol, solculuğunu onun himayesi altında satış eden grubun gücüne gitmiş olacak.

Ele geçirdiği artık ürünü kaybetmemek için ve devamlı o beleş yaşantıyı sürdürebilmek için, sanayi devrimi yapmış batının üst yapı kurumlarını topluma ithal eden, buna karşı çıkan milli üretim güçlerini ezen, kısacası Türk toplumunu tekelci emperyalizmin organik bütünlüğü içine sokan anlayış kahrolsun!

SALİH RIFKI GÜVEN

(Çanakkale)

POLİTİKA VE ÖTESİ

mehmed kemal

Satrançcının sonu

AP'nin, önümüzdeki seçimlerden sonra tekbaşına bir hükümet kuracak kadar çoğunlukla çıkamaması halinde, bir CHP — AP koalisyonu düşünenler, benimsiyenler, önerenler vardı. Çünkü oy çoğunluğuna dayanan iki büyük partinin memleketi yönetmesi, siyasi iktidardan huzur, istikrar, kuvvetli hükümet bekliyen çevrelerin işine geliyordu. Sadece içteki birtakım çevrelerin değil, dıştaki birtakım çevrelerin de işine geliyordu.

Fakat görüyoruz ki, bu varsayım artık suya düşmek üzeredir. İsmet Paşa'ya yakınlığı bilenen Metin Toker böyle bir varsayımın hiç bir zaman gerçekleşemiyeceğini, daha ortada fol yok, yumurta yokken yalanlayıverdi. Kesin bir dille yapılan bu yalanlamanın kaynağı nedir? diye soramazsınız. Her gün İsmet Paşa'nın sofrasında, yakınında ne siz bulunuyorsunuz, ne ben bulunuyorum. İsmet Paşa'nın çevresinde böyle şeyler şimdiden konuşulmağa başlamıştır ki, «düğün değil, bayram değil, eniştem beni niye öptü?» kabilinden Toker kimse ağzını açmadan, AP ile CHP'nin bir koalisyonda birlikte bulunmuyacaklarını ortaya atıvermiştir. Metin Toker, sadece AP ile CHP'nin bir koalisyonda birlikte bulunmuyacaklarını söylemekle yetinmemiş, koalisyon yapılamadığı takdirde çıkacak sakıncalara da bir çözüm yolu bulmuş ve göstermiştir. Hükümet kuramıyacak kadar bir çoklukla seçimlerden çıkacak olan AP hükümet kurmada zorluğa uğradığı zaman, CHP onu namerde muhtaç komayacak, destekleyecek, gerekli güven oyuna katkıda bulunacak, hükümet kurmasını sağlıyacaktır: CHP oylarının desteği ile pekiştirilecek bir AP hükümeti işbaşına gelecektir. Diğer küçük partilerle flört etmesine, onların desteğini dilemesine ihtiyaç kalmıyacaktır. CHP'nin oy desteğini alan AP hükümetinin, her çırpınışta dizginleri CHP'nin elinde olacaktır. Siyasi düzlemde:

«— Benim istediklerimi yapmazsan, desteğimden yoksun kalırsın. Seni deviririm ha!..» tehdidi ile, daima, karşı karşıya bulunacaktır. Hükümeti kurduktan sonra da, AP:

«— Seçimleri takip eden bir yıl içinde seçimlere gideceğim...» taahhüt ve sözünü verecektir.

Durup dururken, bu çözümyolu Metin Toker tarafından niye birdenbire ortaya atılmıştır? Halen CHP ile AP arasında, askıda, bir çok seçim öncesi anlaşmazlıkları vardır. Bunlar, geri alınan Nizam Kanun tasarısı, TRT kanun tasarısı, boyveren ve gelişen İmran Öktem'in cenaze merasiminde geçen olaylardır. Bunları aralarında bir karara bağlamadan, bir çözümyolu bulmadan, CHP'nin, AP'nin kuracağı hükümete destek olacağı vadinde bulunması, bunu Ecevit veya bir CHP sorumlusunun ağzından değil de Metin Toker'in ağzından kamuoyuna duyurmasındaki hikmet ne ola? Bunun üzerinde düşünmek gerekir. Acaba Pembe Köşk, CHP'nin bütün hiyerarşik yönetim dallarına, CHP'li seçmene rağmen, başka bir oyunun peşinde midir? Gerçi Metin Toker, Ortanın solundaki CHP'ye kendi sınırlamasına göre, aşırı solcuların sızmasını, düşüncelerini söylemesini, hattâ itiraz etmesini engellemiş, tümüne birden, kendi özel deyimiyle kriptolar sıfatını yakıştırmıştır. Bundan maksat da, CHP'nin desteğini bulacak bir AP hükümeti kurulması düşüncesine vaki olacak itirazları önlemek, bu itirazların aşırı solculardan geldiği ön yargısını öncelikle zihinlere yerleştirmek, itirazcıları yasak bölgeye itmektir. Bu da açıkça anlaşılıyor.

Bütün bunlar bilindikten sonra, AP yöneticileri böyle bir oyuna gelirler mi? Dizginleri CHP'nin elinde bir hükümet kurup, yeniden İsmet Paşa'nın oyuncağı olmayı isterler mi?

AP seçmen kitlesi, AP'nin ardında bulunan güçler rıza gösterirler mi? Hazır bir seçime gidilirken yeni bir İsmet Paşa oyununa tekrar gelirler mi? Yahut, ya herro, ya merro diyerek seçimi çoğunlukla kazanmak için var güçlerini kullanmazlar mı?

AP ve CHP ile istikrarlı bir hükümet kurarak, CHP'de, TİP'te ve aydın çevrelerle sağlam güçlerde gelişen sol akımı ezmek ve memleketi yönetmek fikri, minel kadim Feyzioğlu'nun tekelindedir. Hakkını yememek gereklidir. Yeni bir teklifle, Metin Toker aracılığı ile, bu hakkı İsmet Paşa yemek mi istemektedir?

Dış ticaret açığı Merkez Bankası hesaplarında korkunç bir biçimde sırıtmakta, pahalılık almış başını gitmekte, Türk parasının yeni bir devalüasyona amade bulunduğu görülmekte ve iş çevrelerinin sözcüsü Vehbi Koç alarm işaretini vermekte iken CHP'nin bu dostça davranışının doğrultusu nedir? AP bir buçuk yıl daha iktidarda kalarak tümden yıkılsın mı? Bunu AP'liler görmezler mi? İsmet Paşa, İmran Öktem meselesini iyice büyütmüştür. Bununla, dinci çevrelerden oy alamıyacağını, bu oyları kenara ittiğini de belli etmiştir. Zaten 1965 seçimlerinde, İmran Öktem'in başkanlığını ettiği bir Yargıtay ilâmına dayarak Nurculara savaş açmış, dinci çevrelerin oylarını yitirmişti. Bu kez bütün dinci çevreleri karşısına alarak, onların oylarına muhtaç olmadığını bir kez daha belirtmiştir. Nerden gelirse gelsin çok oydan yana olan CHP'liler de bu davranışı hüzünle seyretmektedirler. Peki varılacak sonuç?

Bizce sonuç, gerici diye nitelendirilen büyük kitlelerin oyunu AP'ye yöneltmek, AP'yi çıkmaza sokmak, oyların sahiplerini hüsrana uğratmak, oylarını geçersiz hale getirerek, bu kitleyi AP'ye, AP'yi bunlara kırdırmaktır. Böyle nisbeten birkaç yıl sürecek bir oyunun sahneye konmasına memleketin zamanı ve tahammülü var mı? İsmet Paşa fiziksel zamanın kendisinden yana olmadığını bildiği halde böyle fiziksel bir zamana neden oynamaktadır?

Stefan Zweig'in bir hikayesinde bütün taşlarına hakim bulunan oyuncunun, son taşı oynamağa elini uzattığı zaman ömrünün yetmediğini, hepimiz, hatırlarız.

General de Gaulle'ün çekilmesinden sonra büyük sermayenin adamı Pompidou ile diğer burjuva politikacıları arasında utanç verici bir pazarlık başladı

Mirası üzerine büyük pazarlıklar yapılan De Gaulle (üstte) ve büyük sermaye çevrelerinin başkanlık adayı Pompidou (solda)

General'in mirası üzerine pazarlık!

Hüseyin BAŞ

Lecanuet ve Duhamel De Gaulle mirasından parsa bekliyenlerden

GENERAL de Gaulle'ün köyüne çekilmesinin yankılarının bütün hızıyla sürüp gittiği bir sırada, Fransa'da çeşitli politik formasyonlar arasındaki «iktidar» yarışı had düzeyine ulaşmıştır.

1 Haziran'da yapılması öngörülen başkanlık seçimlerine katılacak adayların yada temsil ettikleri *partilerin durumlarına* değinmeden önce, tekelci büyük sermayenin «iktidarın ele geçirilmesi, daha doğrusu elden bırakılmaması» yönünde alenen giriştiği bezirgan pazarlıklara göz atmakta büyük yararlar vardır.

Fransa gibi çağdaş uygarlığın ve politik olgunluğun en yüksek düzeylerine ulaşmış bir ülkede halkın, basının gözü önünde çıkar pazarlıklarının sürdürülmesi aklın zor kabulleneceği bir olgudur. Okuma yazma bilenlerinin sayısı yüzde 40'a varmayan, basının ve haber araçlarının büyük bölümünün her zaman doğrudan doğruya değilse bile, dolaylı olarak hakim çevrelerin dümensuyunda ve bu çevrelerin yararına «beyin yıkama» ve «uyutma» misyonunda kullanıldığı Türkiye'de halk sömürücülerinin sefil çıkar pazarlıklarını hiç kimseden *endişe etmeksizin uluorta yapmaları*, bir dereceye kadar anlaşılmaktadır. Ama aynı kaba farsın, aynı dozda, Fransa gibi «uyanma» olanaklarının Türkiye ile kıyaslanamayacak derecede baskın bulunduğu bir ülkede bırakınız oynanması, oynanmaya cesaret edilmesi bile yürekler acısıdır.

Fransız insanı, gözü önünde oynanan bu sefil oyunu görmek zorundadır. Fransız olarak da, insan olarak da sorumludur bundan.

Gaullizm kuramcılığına kapılanan Malraux'nun «Gaullizmin yenilgisi üzerine hiçbir gaullizm - sonrası temellendirilemez» demesi boşuna değil. Colombey - les - deux - Eglises'in ebedi münzevisi, şüphesiz her geçen gün, elinde büyüttüklerinin arkadan sinsice ve usulca sokularak sırtına sapladıkları nankörlük hançerinin acısıyla kıvranıp durmaktadır.

● De Gaulle'e ihanet eden iki büyük sermaye hizmetlisi

Paris Match, Elysee'yi terkeden siyah Citroen'in ardından «Elveda mı, yoksa sadece bir allahaısmarladık mı?» sorusunu *soruyor.*

Yaşlı savaşçı, mirası üzerinde tepinip duran muhteris, nankör ve hoyrat büyük sermaye hizmetlisi yada Atlantik bendesi yetiştirmelerini hizaya getirmek üzere son bir daha dönüş yapsa yeridir.

Tekelci büyük sermayenin dümensuyunda hizmet yarışına çıkan sağın, General'in politik mirasına bu denli hırsla çullanması ibret vericidir. Titanik'in son gecesi sanki... Önce büyük bir kargaşa. Sonra «cenaze»nin kalkmasını bile beklemeden «miras» üzerine en pespaye cinsten pazarlıklar...

Pompidou, bu Gaullizm'in «judas»ı, tekelci büyük sermayenin truva atı, başkanlık için adaylığa muhkemce yerleşmek için şimdiden şeytanla bile pazarlığa razı...

Gaullizm'in «judas»ı bir tane değil... Bir zehirli öpücük de, «kıçında tenis şortu, Dandy tavırlarıyla» parlak teknokrat Giscard d'Estaing'ten... Gaulizmin kendisini politikaya adayan zengin çocuğu... Rüyası, Fransa'nın Kennedy'si olmak, tabii yaşayan Kennedy'si... Ölçüleri elden kaçırmadan ille de birine benzetmek gerekirse, Fransızların Feyzioğlusu... Evet, ne diyorduk? O da bir iktidar kemiği uğruna, «kuru tahtalarda yatmaya razı...»

● Asıl miras kavgası başkanlık seçiminden sonra kopacak

Ama Gaullist partinin görünürdeki bu iki lideri arasındaki pazarlık da, uyuşma da kolay olmadı. Bir pazarlık, evlere şenlik! Bizans hesapları yaya kalır.

Gaullist partinin «şartlı» da olsa, her zaman kuyruğunda arzı endam etmeyi huy edinen «Bağımsız Cumhuriyet»çilerin lideri Giscard'ın başkanlık için adayı bir formaliteden ibarettir. Ama bu tek bilinmeyenli denklemi çözmekte kimse zorluk çekmemiştir. Fransız Kennedy'sinin ağzında gevelediği isim, büyük sermayenin eski şövalyelerinden, 1925 modeli iktisatçı Antoine Pinay'dır. Oysa Pinay, pazarlıkta bir piyondur soylu teknokrat için... Ayrıca liderin bu abuk sabuk davranışına, Pompidou'cu arkadaşları da iyice içerlemişlerdir. Ama ne gam... Pazarlık bu. Üç aşağı beş yukarı nasıl olsa anlaşmaya varılacaktır.

Bir Amerikancı ve Gol'cü eleman daha!

Milliyet Gazetesi eksik olmasın, sol köşesine kurulan Amerikancı yetmiyormuş gibi, şimdi de başımıza, hem de en hızlı cinsinden bir «golcü» eleman daha sardı.

Uzundur sesi çıkmayan bu beyzade, şimdi General'e de, Amerika'ya da hulus çakıyor. General'in «**Mamur ve müreffeh Fransasından, dünya çapındaki prestijinden**» söz ederek nankör Fransızlara, «**Ulu generalin ulu politikasını anlamayan Sikeleroz sola**» veryansın giydiriyor.

Önce, Generali düştükten sonra da başkanmışçasına bağrına basacağını açıklayan Amerika'nın asaleti, ululuğu ve büyüklüğü konusunda şüphesiz en hızlı Osmanlı kasidecilerini ve en azgın mandacıları gölgede bırakan, «aşırı yağ»a değinelim.

Sevgili üstad,

Aradan epey zaman geçti, köprülerin altından akmadık su kalmadı. Artık Türkiye'de hem de en basit bir protokol gereğinden kalkarak Amerika'yı şirin göstermek mümkün değil. Boşuna zahmet etme. Hem burada öyle aşırı yağcılar var ki, bu konuda da hani öbür konuda kaldığın gibi yaya kalırsın. Hem orada çizgini çiz, dümenine bak, etliye sütlüye de karışma. Bu bir...

İkincisi, ne General, ne de Fransa senin bildiğin gibi değil. Bu konuda da ipin ucunu kaçırmışsın. «De Gol»ün ulu politikasını yağlamana devam et. Bu senin bileceğin bir iş. Ama şunu unutma. Fransa sandığın gibi müreffeh bir Fransa değil. Eğer öyle olsaydı, 10 milyon emekçi ekmek parası için sokağa dökülmezdi mayıs - haziranda. Bilimsel analizler, generalin ülkesinde Fransız emekçisinin bunca zenginlik içinde yoksul bir hayat sürdüğünü, emeklerinin ürününün büyük bir bölümünü ise tekelci bü*yük sermayenin gövdeye indirdiğini tesbit etmektedir.* General'in «**uzun kan ve dert yıllarından sonra Fransa milletine bir eşsiz huzur ve barış devresi**» getirdiğini iddia ettiğin ülkesi, bugün geri kalmış bir endüstri ülkesinden öte bir şey değildir. 1968 Mart'ında yayınlanan resmi Mont Joie raporu bunu bilimsel olarak saptamıştır. Fransız endüstrisinde endeks 100 iken, İngiltere'de bu 154, Batı Almanya'da 178, Japonya'da 183, Birleşik Amerika'da 1230'dur. General'in eşsiz huzura ve refahın doruğuna ulaştırdığı ülkesinde resmi istatistikler 500 bin işsizden söz etmektedir. Gerçek gelir merdiveninin en ucu ile en altı arasındaki gelir farkı 1 ilâ 800'dür. Sadece bu bile Fransa'da emekçi yığınlarının feci durumunu ortaya koymaya yeterlidir.

«Golizm» Fransa'da 11 yıl tekelci büyük sermaye hizmetinde ve onun yararına, emekçi halk yığınlarının anasını ağlatmıştır. Ve gene sadece bu nedenle emekçiler, onun öncüsü devrimci partilerde bu soyguna elbette ki hayır diyeceklerdir. De Gaulle'ün dramı kimin umurunda. Emekçi yığınların dramı var Fransa'da.

Fransa'yı Champs Elysee'nin şıkşıkırdım bulvarlarından değil, Belleville'den, emekçi halkın içinden ve onun yanında görmeğe çalış. Bunu başarabilir misin? Hiç sanmayız...

De Gaulle'den sonra Gaullizm'in devam edemeyeceğini söyleyen Andre Malraux

GISCARD D'ESTAING
- Başbakanlık mı bekliyor? -

ANTOINE PİNAY
— D'Estaing'in adayı —

Peki, başbakanlık umut edilebilir mi? Hımmm.. Bu iş için vakit henüz erken. Seçim sonuçlarını beklemek şart en azından. Ama sonrası malum... Giscard d'Estaing, **«liberalizm, Avrupa Birliği'nin gerçekleştirilmesi için diyalog»** gibi temel politik çizgilerde mutabık kaldığı Pompidou'yu **destekleyecektir. Böylece pazarlığın ilk raundu sona ermiştir. Ama asıl cümbüş yine de seçim sonrası, miras bölüşümüne oturulduğunda kopacaktır.**

Rotschild'lerin eski müdürü, **Malraux'nun yukarıdaki sözlerine rağmen, Gaullizm'in sürdürücüsü olduğu iddiasındadır. Başkanlık adaylığı konusunda elde ettiği başarıya bakılırsa, Gaullist parti içinde çok sayıda insan, hiç değilse görünüşte, eski** müdürle aynı fikirdedir. Bununla birlikte, Pompidou'nun Gaullizm'in temel politik felsefesini «sürdüreceği iddiasının tamamen bir uyutmacadan ibaret olduğu, büyük sermayenin mutemed adamının **«köprüyü geçer geçmez»**, özellikle dış politikada hatırı sayılır tavizler vereceği konusundaki şüpheler de son derece yaygındır. Üstelik bu şüphelerin de Gaulle'e bağlılıkları bilinen çevre ve şahsiyetlerce de açık ve kesin bir biçimde paylaşılması, Pompidou'nun Gaullist politikanın devamlılığını sağlayacağı iddialarını sıfıra indirmektedir. Pompidou yönetimi, şüphesiz ilk zamanlar Gaullizmin temel politik opsiyonlarını, hiç değilse bir süre götürecektir. Ancak bu Pompidou'nun değil, Gaullizm'in kitlesel hızı sayesinde olacak ve bir süre sonra itici gücü kesilen Gaullizm, hızını kaybederek yerini yozlaşmış bir Atlantizm'e terkedecektir.

General de Gaulle'e bağlılığıyla bilinen ve generalin yenilgisinden sonra da istifa eden eski Adalet Bakanı, solcu Gaullist'lerin liderlerinden Prof. René Capitant'ın Pompidou'nun niyetleri konusunda yaptığı açıklamalar son derece ilgi çekicidir. Capitant, Pompidou'nun **«Gaullist politika»**yı içte ve de özellikle dışta sürdüreceğine hiçbir şekilde ihtimal vermemektedir. Esasen General de Gaulle, politikasını, Pompidou'nun çoğu zaman karşı olmasına rağmen otoritesini kullanarak adeta zorla sürdürmüştür.

Ayrıca Pompidou'nun gerek çoğunluğu sağlamak amacıyla sağ kesimdeki ortaklarına tanımak zorunda kaldığı tavizler, gerekse de bağlı bulunduğu hakim çevrelerin dünya görüşünden ilham alan politik felsefesi, Gaullizm'in ne içteki **«utangaç reformlarına»**, ne de dıştaki **«haysiyetli politikayı sürdürmeye»** asla uygun değildir. Nitekim başkanlık adayının Fransa'nın temel politikası, NATO, Ortak Pazar, Ortadoğu, Avrupa Birliği gibi meselelerde yaptığı açıklamalarda son derece kaypak, iki anlamlı ifadeler kullanması, **«eski müdür»**ün niyetlerini yeterince ortaya koymaktadır.

Lecanuet - Duhamel **«merkez ortaklığı»** da bu arada boş durmamaktadır. Ancak, Atlantizm sevdalısı merkezciler, miras meselesinde uzak akraba yada dış kapının dış mandalı durumundadırlar. Ama ille bir parsa toplamak hevesi de yok değil. Bu bakımdan **«ince oyun»** tezgahlamak peşindeler. Parsa pazarlığı daha çok **«ikinci tur»** için hazırlanmakta... Merkezciler, azınlığın gücünden yararlanmayı amaçlıyorlar. Talih yüzlerine güler, Pompidou ilk turda seçilemezse, parsayı toplayacaklar... Batı demokrasisinin nimetleri...

General'in partiler rejimi diye alaya aldığı bu işte... Halk üzerine pazarlık; al gülüm, ver gülüm...

Bunun da adı demokrasi!

Buyurun alın... Hayrını görün!

NOT : Sol'da kargaşa yada sosyal demokrasi ve Gauchism'in bitmeyen ihanetini gelecek yazımızda inceleyeceğiz.

Almanya'da Türk İşçileri 1 Mayıs Bayramı'nı Kutıadı

1 Mayıs **«İşçi Bayramı»** bu sene Köln'de Türk, Alman, İspanyol, İtalyan ve Yunan işçilerinin katılmasıyla kutlanmıştır. Alman Sendikalar Birliği'nin «DGB» düzenlediği ve Avrupa İşçi Dayanışması Köln Komitesi'nin de katıldığı yürüyüş sabah saat 8.30'da **«Ebertplatz»**dan başlamıştır.

5000 civarındaki emekçiler, çalan bandoların eşliğinde ellerinde filama ve bayraklarla yürüyüşe geçmişlerdir. 400 kişiye yakın Türk emekçileri de ellerinde büyük boy Türk bayrağı ve **«YAŞASIN EMEKÇİLERİN TÜRKİYESİ, KAHROLSUN EMPERYALİZM VE ONUN YERLİ UŞAKLARI, SÖMÜRÜYE PAYDOS»** yazılı dövizlerle katılmışlar ve yol boyunca **«YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ SOSYALİST TÜRKİYE, GELİYORUZ GELECEĞİZ YAKINDIR, KAHROLSUN TÜRKİYEDEKİ FAŞİZM»** sloganlarını sık sık tekrarlamışlardır.

Daha sonra toplanma ve konuşma yeri olan **«Neumark»**a gelinmiştir. 1965'ten bu yana ilk defa olarak yabancı işçi temsilcilerine konuşma hakkı verilmiş ve Alman Sendikalar Birliği kendi politikasına uygun olarak etliye-sütlüye dokundurmadan bir Türk'ü konuşturmuştur. Alman Este - esleri, «DGB»nin konuşmalarını ıslıklarla protesto etmiştir. Konuşmaların bitişinden hemen sonra aynı yerde ikinci toplantıyı **AVRUPA İŞÇİLERİ DAYANIŞMA KOMİTESİ** başlatmış ve yabancı işçileri temsilen konuşanlara daha fazla söz hakkı tanınmıştır. Türk Toplumcularını temsilen konuşan Metin Gür özetle şöyle demiştir:

«Kölelik düzenine dur demek için.

İnsanlık ve haysiyetimizi tekrar kazanmak için,

Dünyadan habersiz yaşayan milyonlarca kitleleri kurtarmak için.

Mazlumların ahını zalimlerden sormak, aç ölenlerin ahını tok yaşayanlardan almak için,

Bağımsızlığımızı kazanıp Amerikan itini yurdumuzdan kovmak ve emekçi sınıfının Sosyalist iktidarını kurmak için birleşelim...

Memleketimiz üzerinde hiçbir yabancı bayrak dalgalanmayıncaya, nasırlı eller yönetime sahip olup tam bağımsız pırıl pırıl sosyalist Türkiye'yi kuruncaya kadar savaşa göz kırpmadan devam edeceğiz kardeşler. Gelecek aydınlık günler bizim ve bağımsızlığı için savaşan ülkelerin olsun.»

Yabancı ülkelere mensup işçilerin konuşmasından sonra toplantı sona ermiştir.

İlerici Kıbrıs Türklerinin mesajı

Kıbrıs üzerine emperyalizmin şartlandırdığı cemaatler arası görüşmeler devam ederken Londra'daki ilerici Kıbrıs Türkleri, Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi Başkanı ve Kıbrıs Türk Geçici Yönetimi Başkan Yardımcısı Rauf Denktaş'a, anti - emperyalist bir politika izlenmesi için mesaj göndermişlerdir.

North London İlerici Türkleri adına Mustafa Ahmet ve South London İlerici Türkleri adına Mustafa Denizer'in ortak mesajı şöyledir:

Anglo — Amerikan emperyalistlerinin Kıbrıs'ta izlediği «böl ve yönet» siyaseti yüzünden cemaatımız en güzide evlâtlarını kaybetti. Yüzlerce vatandaş evinden, yerinden oldu ve kendi vatanında göçmen hayatı yaşamak zoru altında bırakıldı. Cemaatımızın büyük bir kısmı işini, güçünü ve tarlasını terketti; böylece, cemaatımız bugünkü mali sıkıntılara gömüldü ve Anavatandan gelen yardımlarla geçinmek zorunda kaldı.

Oysaki memleketimiz tarlaları, ormanları, madenleri ve diğer doğal zenginlikleri ve imkanları ile halkımıza iyi ve gönençli geçinme verebilir.

Ama emperyalistler kendi siyasi ve mali çıkarlarını korumak isterler, Orta Doğu ve Arap ülkelerindeki petrollerini yitirmemek isterler. Bu amaçlarına varmak isteğiyle Arap ülkelerindeki halkların kurtuluş savaşlarını bastırmağa kararlıdırlar. Böylece: vatanımızı Orta Doğu ve Arap ülkeleri aleyhine bir harp üssü, bir Atom üssü haline getirme amacını gütmektedirler.

Kıbrıs halkının ve biz Kıbrıs Türklerinin komşu ülkelerle hiç bir anlaşmazlığımız yoktur. Bunun tam tersine komşularımızla iyi ilişkiler kurduk ve bu ilişkilerin daha sağlam bir hale getirilmesi yine bizim yararımızadır. Kaldı ki; memleketimizin harp ya da atom üssüne çevrilmesi yine bizim zararımızadır.

Biz, memleketimizin sulh ve sükun ülkesi, kardeşlik ülkesi olmasını isteriz. Ve böyle bir memlekette sulh ve sükün içinde çalışmak ve sizin de basına verdiğiniz demeçte dediğiniz gibi «iyi bir istikbal yaratmak» isteriz.

Kıbrıs işine bu açıdan bakıldığında çok basittir, Yani yüzyıllarca barış içinde, yan yana yaşayan, problemlerini iyi niyetle müzakere ederek, iş birliği yaparak çözen iki temel toplum, Kıbrıs Türkleri ile Rumları, bugün de meydana gelen herhangi bir anlaşmazlığı aynı şekilde müzakere ederek çözebilir.

Ancak bu müzakerelere Anglo - Amerikan emperyalistleri karışmamalı, daha doğrusu karıştırmamalıyız. Çünkü onlar yaratılan anlaşmazlıklardan daima kendilerine pay ayırmaya çalışırlar ve çoğu kere arslan payını onlar alır.

Müzakerelere, hem de hiç bir yabancı tesir altında kalmadan, ya da yabancı tesir altında kalarak müzakereleri baltalayıcı davranışlara kulak vermeden, barışçı ve âdil bir çözüm yolu bulununcaya kadar, devam edilmesini isteriz.»

KAVGASINI SOKAĞA GÖTÜREN TİYATRO!

Türkiye tiyatro hareketinin gişe kaygısıyla tamamen burjuva zevklerine yöneldiği bir dönemde, bir avuç devrimci gencin başlattıkları Devrim İçin Hareket Tiyatrosu, bugün İstanbul'un tüm gecekondu mahallelerinde sözünü ettirir hale gelmiştir. Türkiye tiyatro hareketinde yeni bir çığır açan DİHT oyuncuları, aşağıdaki yazıda bu tiyatroyu neden kurduklarını ve emekçi halka nasıl yöneldiklerini açıklıyorlar. Devrim İçin Hareket Tiyatrosu, Anadolu'nun dört bir yanındaki devrimci gençlere de örnek olmalıdır.

Ülkemiz sömürülen halkların yaşadığı bir ülkedir. İç ve dış düşmanları vardır. Halk heryandan her biçimde sömürülmektedir. Fakat bütün bunlar değiştirilebilir.

Ülkemizdeki halktan yana her olay, kurum, hareket, sanatsal soluk bu değiştirme olayının aracıdır.

Ve işte tiyatro da bir değiştirme, karşı koyma olayıdır.

Sömürücü sermaye düzeninde yer alacak olan her türlü iş atılımı bir sermaye birikimini gerektirir. Bu sermaye insanları şartlandırır. Amaç sermayeyi korumak ve ona yeni katkılarda bulunmak durumunu alır.

Tiyatro da bu sermaye düzeni üstüne kurulursa halkla arasına gişeyi yerleştirip bağını koparırsa sömürücü sermaye kurumu durumunu alır ve bu haksız düzenin kulu olur.

Biz diyoruz ki, öyle bir tiyatro eylemine girişelim ki, bu her ilerici eylemde olduğu gibi ana sermayesini meydana geldiği kişilerin ve yandaş olduğu örgütlerin devrimci birikiminden alsın. Ve bir sermaye birikiminin doğuracağı ilişkiler yerine bu tiyatronun gerek iç ve gerek halkla ilişkileri bu devrimci birikiminin dinamizmine göre gelişsin.

Tiyatro politik bir olaydır. Bütün tiyatrolar ya gerici ya da ilericidirler. Bir sömürü düzeninin tüketim gerekliliğine göre kurulmuş tiyatroların tümü gericidir. İlerici oyunlar oynamaları, onların devrimci bir çizgiye geldiklerini göstermez. Tersine ilerici bir yazarın oyunundaki devrimci düşünceyi, kendi tüketim pazarları içine alıp yozlaştırmalarına yol açar.

Sömürülen halk kitleleri sokakta, gecekonduda, toprakta, fabrika alanlarında yaşıyor, ve devrimci düşünce buralara sızmıştır. Toprak, fabrika işgal ediliyor. Gecekondu insanları, devrimci sınıflar sokaklara dökülüyor ve ortaya yeni bir olanak çıkıyor; **Sokak**. Eğer gerçekten onlar için, onların tiyatrosu yapılacaksa nerede yaşıyorlarsa, orada yapılmalıdır.

Bir köşenin başında, bir kahvenin şuracığında, bir gecekondu alanında, bir çıkmaz sokakta, yağmur mu yağdı, hava kötü mü, bir üstü kapalı yerde, lokal, garaj, salon neresini bulursanız bulun orada, içinde Karagöz'ü, ortaoyununu, köy seyirliklerini de yoğurup bir güzel sunmalı tiyatroyu.

Sonra devrimci örgütlerin peşine düşmeli. İşçi, öğrenci, hangi örgüt olursa, onlara tiyatronun gerekliliğini inandırdınız mı, bütün eylemlerinde tiyatroyu kullanacaklardır.

Biz yapılan bu tiyatroya (kuramsal bir ad vermek gerekirse) ORGANİK TİYATRO diyoruz.

Neden? Örnekliyelim: KÖPRÜ oyunu...

Köprü, tiyatromuzun ilk sokak oyunu deneyidir. Önce oynanacak yer önemli. Orada yaşayan inşanların yapısı, niteliği. Boğaza yapılacak asma köprü özel nokta olarak seçilir. Buradan genel yere gidilecektir.

Asma köprünün ayaklarının ezip yıkacağı gecekondu insanlarıyla yaşanmaya başlanır. Bir süre köprüyle ilgisi olan insanlarla konuşulur. İşin bilimsel yanı da araştırılır. Başlanır çalışmaya. Oyunu yapacak insanlar köprü işini öyle bilirler ve yaşamışlardır ki, sanki köprünün ayağının ezeceği gecekondu insanlarından biridirler ve işin burasında tiyatroda kendiliğinden oluşmaya başlar. Bir de bakarsınız ana çatısı çıkmıştır oyunun.

Diyelim ki, Ok Meydanı'nda, bir gecekondu alanında oynanacaktır. Oranın diyalogları, herkesin bildiği tipler önceden araştırılır yada oyuna gidildiğinde hemen orada saptanır.

Oyuna başlarsınız, bir de bakarsınız, onlar da sizinle birlik oynamaya başlamışlardır. Ama oyunun *öyle bir yeri gelir ki, can kulağıyla dinlerler.* O yer sizin ulaşmasını istediğiniz, sözünüzün söylendiği yerdir. Var güçleriyle katılırlar buna. İstediğini yapmışsınızdır artık. Birden sorular sormaya başlarsınız. Eğer olanaklar elverirse sohbeti koyulaştırırsanız. Soluğu karakolda, nezarethanede alabilirsiniz. (Beylerbeyi'nde olduğu gibi.) Onun için OYNA-KAÇ yöntemini uygulamalıdır.

Oyununuz zaten kısadır, oynayacağınız yerleri önceden sizden başka kimse bilmez. Gittiğiniz bir yerde oyuna başladınız. Karşı güçler rahatsız oldular; sizin oyununuza zorbalıkla engel olamazlar. Çünkü seyirci artık sizden yanadır. O da artık kendine yapılmış gibi sayar saldırıyı ve karşı koyar. Karşı güçler engellemeyi böyle yapamadıklarında yasal güçlere haber verirler (ihbar). YASAL güç-

AYTEN GÖKÇER
— 501. Hücre'nin Yıldızı! —

Devletin çevirttiği bir faşist film: 501 Numaralı Hücre

Veysel ATAYMAN

Filmi yöneten: Nusret Eraslan (Albay). **Oyuncular:** Cüneyt Gökçer ve Devlet tiyatrosu artistleri. Renkli, Türk filmi. Ordu Film Merkezi.

KİŞİSEL sorumluluğun beraberinde getirdiği toplum sorunlarıyla ilgilenme eğilimi, çağdaş sanatçının belli özelliklerinden biridir. Sinemada sorunsal sorumluluk,

a) Toplumsal sorunların sinema yapısı içinde dolaylı yansıtılması

b) Belgesel çalışma ile gerçekleştirilebilir.

Kabaca düzenlediğimiz bu ayrımın dışında, sinema olayının tamamen geri plana itilip belli bir ideoloji ve tutumun salt propagandasını gerçekleştirme çabası kalır ki, bu eğilimi, toplumsal sorunlara ışık tutmak eğilimi ile karıştırmamak gerekir. Baskın sınıfın totaliter bir yönetimle tek bir ideolojiye yaşama ve gerçek olma hakkı tanıdığı ülkelerde sayısız propaganda filmi üretilmiş, çoğu bugün rejimleri ile birlikte batıp gitmişlerdir. Demokratik bir ülkede devlet desteği ile belli bir devlet organizasyonu biçimine açıkça karşı çıkan bir propaganda yapıtı ortaya koymak, demokratik özgürlük düşüncesi ile bağdaşmaz. (Komünizmin yasaklandığı Türkiyede, bu çalışma olağan gözüküyorsa da, oynanan oyun, çirkindir).

Eski Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ın teşviki ve desteğiyle çevrilen 501 numaralı Hücre'nin tanıtma yazıları, anti - komünist film niteliğini koymuştur filme. Bugünkü Türkiye'de anti - komünist film yapmanın anlamı nedir? Ülkemizde gelişmekte olan sosyalist cereyanı, emperyalist ve çıkarcı çevrelerin ekmeğine yağ sürercesine, komünizme ulaşma çabası gibi değerlendirip, anti - komunist olduğu savındaki bir karşı propagandaya girişmek, bu işi devlet bütçesinden 1.000.000 TL.'na yakın bir harcamayla gerçekleştirmek, sosyalizmi baltalama yolunda ne gibi bir işbirliğinin döndüğünü bir kez daha açıklar.

Türkiye'de olmayan bir cereyana karşı propaganda yapmak bilinçsizliğinde bulunmayacağı bellidir yapımcıların. Yön açık: Sosyalizmi, komünizm suçlaması ile baltalamak. Bunu yaparken bir albayın imzasının ön plana çıkabilmesi, oyunun korkunçluğunu belirlemeye yeter.

ler gelene kadar siz oynamış kaçınışsınızdır bile «c bilmedikleri bir yerde oyuna başlamış olabilirsiniz.

Oyunlara her zaman önce bir halk oyunu ya da türküsüyle başlanır. Kimi zaman bu karşılıklı olur. Yani bir halayın birlikte çekilmesinden tiyatro yapmaya geçilince, söylediğiniz söz etkisini daha güçlü yapar. Oldukça açık, sade (basitlik anlamında değil) güldürüsü, trajiği, politik nutku, şiiri, düşündürtmesi ve kışkırtması, görüntüsü ile iyice yoğurulmuş, özümlenmiş olmalı sokak oyunları. Karagözü, ortaoyunu, seyirlik oyun biçimlerini elden geldiğince kullanmalı. Biz oyunumuzda gösterdiğimiz bütün kötü kişeleri maskeliyoruz. Düzenin kötü kişisini insandan soyutluyor muyuz, bilmiyoruz, ama böylesi iyi oluyor. Kötünün kötülüğünü daha bir pekiştiriyoruz.

Para mı? Bulunur, ne olacak: Bir yerlerde çalışıyoruz. Bir kere karnımız doyuyor o yüzden. Gerisi kolay. Kimi örgütlerden oynayınca para alıyoruz, onu da söyliyelim. Yüz ikiyüz ne olursa...

Unutmayalım Lorca'ın sözlerini: **«...halkının dramını, tarihsel ve toplumsal yürek vuruşunu duymayan ve ister kahkaha ile, ister gözyaşlarıyla olsun, onun ruhunun ve görünüşünün gerçek rengini yakalayamayan tiyatronun kendine tiyatro adını vermeğe hakkı yoktur... Biliyorum ki, yeryüzünü saran yeni bir yaşamın yaklaşmakta olduğunu sezip «yarın, yarın, yarın» diyenler haklıdır, gözlerini gişe kasasına dikip «şimdi, şimdi, şimdi» diyenler değil.»**

Bahar geldi. Şimdi evinizin sokağında ya da herhangi bir yerde bize raslarsanız seyredin, sakın ihbar etmeyin Ederseniz biz kendimize yeni bir sokak buluruz nasılsa, ama sizin evin sokağına bir daha gelmeyiz.

CÜNEYT GÖKÇER
- Faşizmin emrindeki sanatçı! -

Filmin masrafı: 1.000.000 (bir milyona yakın).

Konusu: Sovyet baskısından bunalan Azerbaycan Türkleri. Stalin'in gizli polisi Azerbaycan Türklerine aman vermez. Polisin yaveri, bir Türkü seven polisin kızını, karşılıksız bir aşkla sever. Türk'ü seven kız o'na yüz vermez. O da, Türk'lerin kökünü kazımakta polis şefine

yardımcı olur. Duvarda boy boy Stalin resimleri. **«Allahın gelsin seni kurtarsın...», «burada özgürlük yok...»** tümceleri. Katliam, tecavüz v.s.... Her şeyden öteye, üzerinde durulmayacak denli kötü, ilkel, sinema bilgisinden yoksun, renkli bir film...

ve yıllık kazancı üç beş yüz lira olan vatandaşların yaşadığı ülkede, anti - sosyalist amaçla dökülen bir milyon Türk Lirası... Ve filme imzasını koyan Türk ordusunun bir albayı.

501 *Numaralı* Hücre filminin bir an için gerçekten komünist tehlikesinin var olduğu bir ülkede çevrildiğini düşünelim. Komünizmi eleştirme başarısı nedir bu yapıtın?

501 Nolu Hücre filminde ilk göze çarpan, yadsınmasına çalışılan bir devlet sistemi biçiminin bilimsel bir eleştirisinden, olgulara dayanan analizinden çok, üstyapısal dengesizliğine, basit bir biçimde el atılmasıdır. Bol bol özgürlükten söz edilir, Bol bol tanrıdan. Hepsi bu. Öte yandan Altunbay'a Stalin polisinin beslediği düşmanlık, komünist bir ülkenin dışında da olasılıdır. Bu bir sistem olayı değil, olsa olsa her ülkede geçerli, gönül, kıskançlık, tutku duygularının körüklediği bir olaydır. Bu biçimde bir sistem eleştirisine, böylesine başarısız bir yapıtla girişmek, toplumun bilinçsiz güçlerini, kendi paraları ile afyonlamak anlamını taşır açıkça.

Türk sinemasının hem de devlet parası ile çevrilmiş en ilkel ve kötü filmini boş bir propaganda uğruna yapıp ortaya koyanlara hatırlatmakta yarar görürüz.

Türkiye'de gerçek bir sosyalizm akımı vardır. Bir gün er geç yeneceğiz diyen insanların, paraları ile anti - sosyalist filmler çevrilen emekçi kitlelerin er geç gerçek özgürlüğe, insan gibi yaşama koşullarına ulaşacaklarına inanmış kişilerin sürüklediği bir akım. Bu akımı, Türkiye'de, ne Sovyet Rusya körüklemektedir, ne de Amerikan emperyalizmi ve onun uşakları ortadan kaldırabilleceklerdir. Toplumun kendi altyapı çelişkisinin biçimlediği sosyalist akımı önlemek yolunda, 501. Hücre gibi utanç verici yapıtlar, kendi düzenleri ile birlikte evrimin tekerlekleri altında kalacaktır er-geç.

BASIN DİYOR Kİ

Cenaze olayları üzerine basında yapılan en gerçekçi yorum

İMRAN Öktem'in cenazesinde çıkan olaylar ve bundan sonraki gelişmeler, sağdaki gazeteler tarafından koyu bir fanatizmle ve intikamcı duygularla değerlendirilir; hattâ yeni yeni irtica olayları için kışkırtmalar yapılırken, ilerici tanınan basın da ne yazık ki olaylara sağlam teşhisler koyamamış, olup bitenleri sadece kapıkulu bürokrasisinin «halka karşı» zihniyetinin ışığında biçimsel bir devrimcilik anlayışıyla yorumlamıştır.

Bu gerçek dışı yorum ve değerlendirmeler karşısında Bâbıâli basınında tek olumlu ses, Milliyet'in fıkra yazarı Kemal Bisalman'dan gelmiştir.

İdris Küçükömer'in **«Düzenin Yabancılaşması - Batılaşma»** adlı kitabında yer alan Sait Halim Paşa'nın **«Sultan Hamid dünyaya gelmemiş olsaydı, yine kendi çağdaşları bir Sultan Hamid'in meydana gelmesine sebebiyet vereceklerdi...»** sözüyle yazıya giren Kemal Bisalman önce Küçükömer'in kitabındaki görüşleri şu şekilde özetlemektedir:

«Küçükömer kitabında, son yüzyılda toplumuza yön veren iki ana akımı eleştiriyor... Ve bunları şöylece ortaya koyuyor:

Biri, **«milletlerin siyasi şekil ve faaliyeti, ancak ve ancak tarihi ile, mazisi ile, tabi olduğu sosyal ve siyasi usullerle ortaya çıkar»** görüşüne sahip **Doğucu — İslamcı** akım...

Diğeri ise, Batının uzun süren bir tarihi gelişiminden sonra vardığı düzenin askeri, siyasi, eğitim ve bazı kültür kurumlarını memlekete aktarmakla, batılı anlamda bir **Civil toplum** kurulabileceğini sanan **Batıcı Laik** akım.

Küçükömer, Türkiye'de her iki akımın da halen birbirine karşıt yaşamakta olduğuna değinmekte ve özellikle Batıcı Laik akımı eleştirmektedir.

Yazara göre, Batıda devletin sınıfsal yapısı açıkça görüldüğü halde, toplumuzda bu yapı açıkça görülemiyor... Bu yüzden de ortaya çıkan anarşik ortamda iktidara gelen Batıcı - Laik grup, «İktidara konan bürokratlar» gibi bir hüviyet kazanıyordu.

Çünkü Osmanlı koşullarında bu bürokrat grup, hiçbir zaman bir sınıf olamıyor... Ellerine geçirdikleri artık ürünü, tekrar üretime yatırarak, bu yoldan bir artık ürün elde edecek sınıfa dönüşemiyorlardı...

İşte bu ilişkilerle batıcı grup, iktidarda olsun, muhalefette olsun, batıdaki modeline ters düşen bir yolda yürümek zorunda kaldı... Ve aydın kesimi temsil eder görünse de, halkla organik bir bağıntı kuramadı... Çoklukla da halka karşı düştü!

Kaldı ki, bu yoldan batılaşma memleketimizde, giderek emperyalist olacak batı kapitalizminin çıkarlarına uygun bir ortam yaratacaktı... Nitekim ayrıca öyle de oldu!

Olayları bu şekilde zamanımıza kadar getiren Küçükömer, görüleceği gibi, bu biçim üst yapı kurumlarında, alt yapıyla çelişen yön verişleri olanaksız buluyor... Ve kitabın diğer kısımlarında da bu çelişinin alt yapı ile üst yapı kurumları arasında kurulacak bir ilişkiyle geçiştirilmesi gerektiğini öngörüyor.»

Bisalman, bu özetlemeyi yaptıktan sonra, son olaylara değinerek şu yorumu yapmaktadır:

«Olaylara bu açıdan bakarsak, dediğimiz tipte bir çelişiyi yakın tarihimizde olduğu gibi, bugün de bir kurumumuzda bulabiliriz. O da şudur:

Din.

O halde şimdi konuyu özleştiren bir sual:

Peki bu çelişi kimin tarafından yaratılmıştır?

Yüzyıllar boyunca ancak dini bağlarla ayakta tutulmuş bir milletin kalıntısını teşkil eden milyonluk kitleler tarafından mı?

Yoksa Batıcı - Laik snobizmiyle bunu bir «tabu» haline getirip iten, el deydirmeyen, hattâ karşısına alan bir azınlık tarafından mı?

Elbette azınlığın fiili, milyonluk kitlenin değer sistemine ters düşecek... Ve bu terslik giderek her vesileyle kendini gösteren antagonik bir çelişme halini alacaktır!

Ve yine elbette milyonların bu konudaki hislerini istismar edenler çıkacak... Gerçekte kendilerine karşı oldukları halde iktidara gelip, dış kapitalizmin hazırlanmış Batıcı ortamda emperyalizmin birer maşası olacaklardır. Ya da başka bir deyişle söylersek, emperyalizmin maşaları en kolay yol olan bu şekilde iktidara geleceklerdir!

Tablo öylesine komik, öylesine acıdır ki, hattâ bünyesinde bir değil, bir sürü çelişiyi kamufle etmektedir.

Düşünün.

Halkın yanında bulunan anti - emperyalist güçler, din deyince halka karşı!

Halkın karşısında bulunan emperyalistlerin maşası iktidar ise, din deyince halkın yanında!...

Ve bu komiklik sürdürülüyor...

Hem de kimin tarafından?

Verilmediği için Allahtan başka dayanağı olmayan kitle tarafından değil... Süleyman Bey tarafından hiç değil... Bizzat toplumun yanında olan ve iktidara geçtiğinde topluma sayısız menfaatler kazandıracak insanlar tarafından...

O halde akıl için yol birdir: Din faktörünü bundan böyle değişik bir açıdan değerlendireceğiz. Yanına gelip de «oportunist» bir hüviyet takınmayacağımız gibi, «Laik»lik snobizmiyle de karşısına geçip sırtımızı çevirmeyeceğiz!

Aksi takdirde ise Sait Halim Paşa'nın baştaki sözünde bir değişiklik yapabiliriz:

«Süleyman Bey dünyaya gelmemiş olsaydı.. Yine kendi çağdaşları bir Süleyman Bey'in meydana gelmesine sebebiyet vereceklerdi...»

Ve verdiler de!..»

Bekâret kemerli politika!

Adalet Partisi içinde sadece «politik» faaliyet olmaz ya, bazan «seksolojik» çalışmalar da oluyor.

AP'li bir milletvekili, partisinin kadın kolundan bir hanımın ırzına geçmiş.

....

Hey gidi iktidar partisi hey!.. İşi gücü bırakmış, bir milletvekilinin omuriliğinden gelen tepkileri yoluna koymağa çalışıyor.

Eşleri, AP'nin kadın kollarında çalışan bütün kocalara alarm!

Eşleriniz, kongre filan gibi işler için Ankara'ya giderlerken icabeden tedbirleri alınız!

Eşlerinize «Bekaret Kemeri» mi takarsınız, yoksa başka bir çare mi bulursunuz, artık bilmem.

MEHDI ZIT
(Ulus - 5.5.1969)

Aramco Şehri'nden fetva!

(DAHRAN, NISAN 1969)

Önünüze yeni basılmış büyücek bir Atlas alıp, Arabistan yarımadasını gösteren sayfayı açınız. Parmağınızı doğudaki Basra Körfezi'ne koyunuz. Sonra Suudi Arabistan'ın bu körfeze açılan şehirlerinden Dahran'ı (veya Zahran) bulunuz ve tam üzerine parmak basınız. İşte şu satırları bu şehirden yazıyorum.

Atlasınız biraz eski bir atlassa, zahmet çekip fazla aramayın. Zira Dahran'ın mâzisi pek uzaklara gitmez. Petrolün zuhuruyla beraber doğmuş, petrol için yaşayan, petrol ile yaşıyan bir petrol şehri... Meşhur Aramco şirketinin şehri.

MEHMET ŞEVKET EYGİ
(Bugün - 4.5.1969)

haftanın karikatürü

(Hürriyet - 5.5.1969)

Şoförler Almanya'ya staja gönderildi

G

Cumhurbaşkanına KURŞUN GEÇMEZ iki otomobil satın alındı

(Günaydın - 5.5.1969)

SÖMÜRME VE BİNME ÜSTADI!

1932 yılının Haziran - Kasım ayları arasına sıkışan kısa başbakanlığı esnasında, devlet harcamalarını ve özel sektör kredilerini genişletmek suretiyle işsizliğin azaltılabileceğini ilk düşünen Franz Von Papen'dir... Bu fikrini tatbikat alanında sonuna kadar yürütmek imkanı kendisinden esirgenmiştir. Ancak iktidardan düşmesini takip eden yıllarda aynı politikayı uygulayan Roosevelt ve Dr. Schacht, azımsanmayacak sonuçlar sağlamışlardır. Von Papen'in düşüncesini teorik bir sistem halinde işleyen J. M. Keynes de, iktisat ilminin en büyük siması olarak takdir toplamıştır.

....

Von Papen ve kızı, -harp yılları boyunca, Ankara'da en zarif binicilik üslûbunun örneklerini vermişlerdir. Stefani ve Franz Von Papen'in sabahları at gezintisi yaptıkları yerlerde, şimdi, büyüyen ve yayılan başkentin yapıları yükselmekte ve fabrika bacaları tütmektedir.

BAŞYAZI
(Son Havadis - 4.5.1969)

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdürü: ALPAY KABACALI ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare Yeri: CAĞALOĞLU, Başmusahip Sok. Tan Apt. 10/11 - İSTANBUL ● Tel.: 27 81 09 ● P. K. 934 — Sirkeci - İSTANBUL Ankara Temsilciliği: Tel.: 13 40 20 ● Dizgi: ESENDİKLİ MATBAASI ● Baskı: VATAN

● Taşra Dağıtımı: HÜRRİYET DAĞITIM A. Ş. — Cağaloğlu - İstanbul, Tel.: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BOTE - Ankara Cad. 84 - İSTANBUL, Tel.: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 44 Lira, Altı Aylık 22 Lira, Üç Aylık 11 Lira ● İlan: Santimi 25 Lira; Yayın ilanları yüzde 50 indirimlidir ● Tam sayfa yayın ilanları 1500, yarım sayfa 800 Lira'dır ● Küçük yayın ilanları kelimesi 75 Kuruş'tur.